

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοθ. φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια — Τυχρὴ προση. φύλλον λ. 30.—Γραφ. τῆς Διευθύνσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

30 Μαΐου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΝ

Α'

Νουθεσία ἐργάτου γέροντος πρὸς ἐργάτην νέον.

Ἐνθυμοῦ ὅτι ὁ καιρὸς εἶναι ἀργύριον.

Ἐκεῖνος ὅστις, διὰ τῆς ἐργασίας του, ἤμπορεῖ νὰ κερδήσῃ δέκα δραχμὰς τὴν ἡμέραν, καὶ περιφέρεται ἢ μένει ἀργὸς τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας, ἂν καὶ δὲν ἐξοδεύῃ περισσότερον ἀπὸ ἐβδομηντα πέντε λεπτὰ διὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ περιπάτου του ἢ τῆς ἀναπαύσεώς του, δὲν πρέπει νὰ λογαριάσῃ αὐτὸ τὸ ἐξόδον μόνον. Ἐξώδευσε πραγματικῶς, ἢ μᾶλλον ἐρρίψεν εἰς τὴν λάσπην, πέντε δραχμὰς περισσότερον.

Ἐνθυμοῦ ὅτι ἡ καλὴ πίστις εἶναι ἀργύριον.

Ἐὰν ὁ δανειστής μου ἀφήσῃ εἰς χεῖράς μου τὰ χρήματά του μετὰ τὴν λήξιν τῆς τοῦ χρέους μου προθεσμίας, μοι χαρίζει τότε τὸν τόκον, ἢ ἔλον τὸ κέρδος ὅπερ ἤθελα ὠφελῆθαι ἐφ' ὅσον κερὸν μοι τὸ ἀφήσῃ. Τὸ ὄφελος ἀναβαίνει εἰς ποσὸν σπουδαῖον δι' ἀνθρώπον ὅστις ἔχει πίστιν ἐταταμένην καὶ στερεάν, καὶ κάμνει καλὴν αὐτῆς χρῆσιν.

Ἐνθυμοῦ ὅτι τὸ ἀργύριον εἶναι φύσεως τοιαύτης, ὥστε νὰ πολλαπλασιάζεται ἀφ' ἑαυτοῦ.

Τὸ ἀργύριον γεννᾷ ἀργύριον· τὸ δὲ παρ' αὐτοῦ γεννηθὲν γεννᾷ ἄλλο, εὐκολώτερα ἀκόμη, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πέντε δραχμαὶ δουλεύουμεναι κάμνουν ἐξ' δουλεύουμεναι ἀκόμη, κάμνουν ἑπτὰ, εἴκοσι, καὶ οὕτω κατ' ἀναλογίαν μέχρι χιλιάδων.

Ὅσῳ περισσότερον τὸ ἀργύριον δουλεύεται, τόσῳ περισσότερον αὐξάνει, καὶ τόσῳ ταχύτερα γίνονται τὰ κέρδη. Ὅστις σφάζει γουροῦναν ἔγκυον, ἐξολοθρεύει τὰς γέννας τῆς μέχρι χιλιοστῆς γενεᾶς. Ὅστις καταπίνει δραχμὴν, καταστρέφει τὰ προϊόντα τῆς δραχμῆς ταύτης, καὶ μέχρις ἑκατοντάδων δραχμῶν.

Ἐνθυμοῦ ὅτι, μίαν δεκάραν τὴν ἡμέραν ἂν οἰκονομήσῃς, θὰ ἔχῃς εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους τεσσαράκοντα περίπου δραχμὰς.

Διὰ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ποσοῦ, τὸ ὅποιον ἕκαστος σπαταλᾷ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τοῦ καιροῦ του καὶ ἐπὶ τῶν ἐξόδων του, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, καὶ ἐπὶ τῶν ἐξόδων του, δύναται ἐπὶ τῇ μόνῃ

ἐγγυήσει του, νὰ κρατῆ καὶ νὰ νέμεται δραχμὰς ὀκτακοσίας, ἐπὶ τόκῳ πέντε τοῖς ἑκατόν. Τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, τοποθετούμενον ἐπιμελῶς ὑπὸ δραστηρίου καὶ νοήμονος ἀνθρώπου, ἤμπορεῖ νὰ δώσῃ μεγάλα κέρδη.

Ἐνθυμοῦ τὴν παροιμίαν· Ὁ καλὸς πληρωτὴς εἶναι κύριος τοῦ βαλαντίου τῶν ἄλλων.

Ἐκεῖνος ὅστις εἶναι γνωστὸς ὡς πληρόνων ἀκριβῶς καὶ ἐμπροσθέσμως τὰ χρέη του, ἤμπορεῖ, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ ἐν πάσῃ περιστάσει, νὰ ἔχῃ εἰς χεῖράς του ὅλα τὰ χρήματα ὅσα οἱ φίλοι του ἤμποροῦν νὰ διαθέσουν. Εὐκολία καὶ ὠφέλεια μεγάλῃ καὶ σπουδαιοτάτῃ! Μετὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν, τίποτε δὲν συντελεῖ τόσον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν νέων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅσον ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐν πάσῃ ὑποθέσει. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἐδανείσθῃς χρήματα, ποτὲ μὴν τὰ φυλάξῃς μῆτε μίαν ὥραν ἐπέκεινα τῆς προθεσμίας καθ' ἣν ὑπεσχέθῃς νὰ πληρώσῃς, φοβούμενος μήπως ἡ ἔλλειψις τῆς τοιαύτης ἀκριβείας σου κλείσῃ διαπαντὸς τὸ βαλάντιον τοῦ φίλου σου.

Ἐν τῇ πίστει, καὶ αἱ παραμικραὶ πράξεις παρατηροῦνται. Ὁ κρότος τοῦ σφυρίου σου, κτυπῶν, ἀπὸ τῆς πέμπτης πρωϊνῆς μέχρι τῆς ἐνάτης ἑσπερινῆς ὥρας, εἰς τὰ αὐτὰ τοῦ δανειστοῦ σου, τὸν κάμνει εὐκόλον εἰς ἐξάμηνον παράτασιν προθεσμίας. Ἐὰν ὅμως σὲ θλέπη εἰς τὸ σφαιριστήριον, ἐὰν ἀκούῃ τὴν φωνὴν σου εἰς τὸ καπλῆσιον, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἦσαι εἰς τὴν ἐργασίαν σου, στέλλει εὐθὺς τὴν αὐριον διὰ τὰ χρήματά του, καὶ τὰ ζητεῖ πρὶν δυνῆθαι νὰ τὰ λάβῃ ὅλα διαμιᾶς. Διὰ τῶν λεπτομερειῶν τούτων ἀποδεικνύεις ἂν αἱ ὑποχρεώσεις σου ἦναι παρούσαι εἰς τὴν μὴμην σου· δι' αὐτῶν ἤμπορεῖς ν' ἀποκτήσῃς τὴν ὑπόληψιν ἀνθρώπου τόσον τακτικῶς ὅσον καὶ τιμίου, καὶ ν' αὐξήσῃς ἐτι μᾶλλον τὴν πίστιν σου.

Φυλάξου μὴ πέσῃς εἰς τὴν πλάνην πολλῶν ἐκ τῶν ἐχόντων πίστιν, καὶ θεωρήσῃς ὡς εἰδικά σου ὅσα ἔχεις καὶ νέμεσαι, καὶ ρυθμίσης οὕτω τὴν ζωὴν σου. Διὰ νὰ προλάβῃς τὸν τοιοῦτον ψευδῆ ὑπολογισμόν, κατὰγραψε ἀκριβῶς καὶ τὰ ἐξόδα καὶ τὰ ἔσοδά σου. Ἐὰν λάβῃς ἐξ ἀρχῆς τὸν κόπον νὰ σημειώσῃς τὰ πάντα λεπτομερῶς, θὰ αἰσθανθῇς προερχόμενα καλὰ ἀποτελέσματα· θ' ἀναγνωρίσῃς μετὰ πόσης καταπληκτικῆς ταχύτητος προσθήκη πολλῶν μικρῶν ἐξόδων ἀναβιβά-

ζει τὸ ὅλον εἰς σπουδαῖον ποσόν, καὶ θὰ ἰδῆς πόσα ἠδύνασο νὰ οἰκονομήσῃς κατὰ τὸ παρελθόν, καὶ πόσα, χωρὶς πολὺ νὰ στενοχωρηθῆς, δύνασαι νὰ οἰκονομήσῃς εἰς τὸ μέλλον.

Τέλος πάντων, ὁ δρόμος πρὸς τὴν τύχην θὰ ἦναι, ἐὰν θέλῃς, τόσον δμαλὸς, ὅσον ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἀγοράν. Τὸ πᾶν πρὸ πάντων ἐξαρτᾶται ἐκ δύο λέξεων ἔργασία καὶ οἰκονομία· δὲν πρέπει δηλαδὴ νὰ σπαταλᾷς οὔτε τὸν καιρὸν σου οὔτε τὰ χρήματά σου, ἀλλὰ νὰ κάμνῃς καὶ τῶν δύο τὴν καλητέραν δυνατὴν χρῆσιν. Ἄνευ ἐργασίας καὶ ἄνευ οἰκονομίας, τίποτε δὲν θὰ κατορθώσῃς μετ' αὐτῶν, θὰ κατορθώσῃς τὸ πᾶν. Ὅστις κερδαίνει ὅ,τι ἠμπορεῖ νὰ κερδήσῃ τιμίως, καὶ οἰκονομεῖ ὅ,τι κερδαίνει ἐκτὸς τῶν ἀναγκαίων ἐξόδων του, δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὴ γείνη μὲ τὸν καιρὸν πλούσιος, ἐκτὸς ἂν τὸ ὑπέρτατον Ὄν, τὸ ὁποῖον κυβερνᾷ τὸν κόσμον καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον ὅλοι πρέπει νὰ ὑφόνουν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ζητοῦντες τὴν εὐλογίαν του ἐπὶ τῶν τιμίων προσπαθειῶν των, ἐν τῇ σοφίᾳ τῆς θείας Προνοίας του, δὲν ἀπεφάσιεν ἄλλως.

B'

Νουθεσίαι πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ γείνωσι πλούσιοι.

Τὰ χρήματα τότε μόνον σὲ ὠφελοῦν, ὅταν ἡξεύρῃς πῶς πρέπει νὰ τὰ μεταχειρισθῆς.

Μὲ ἑκατὸν δραχμὰς κατ' ἔτος, ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς τὴν χρῆσιν κεφαλαίου ἀνωτέρου τῶν χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν, φθάνει μόνον ὁ κόσμος νὰ σὲ γνωρίζῃ ὡς φρόνιμον καὶ τίμιον.

Ὅστις ἐξοδεύει καθ' ἡμέραν καθὼς τριάκοντα λεπτά, ἐξοδεύει ἀνωφελῶς ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν δραχμὰς κατ' ἔτος, ὅπερ ἐστὶ στερεῖται τῆς χρήσεως κεφαλαίου ἀνωτέρου τῶν χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν.

Καὶ ὅστις χάνει καθ' ἡμέραν, ἐν τῇ ἀργίᾳ καὶ ἀνηρίᾳ, τριάκοντα λεπτά ἐκ τοῦ καιροῦ του, χάνει ἐπίσης τὴν χρῆσιν κεφαλαίου ἀνωτέρου τῶν χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν.

Ὅστις σπαταλᾷ ἀνωφελῶς πέντε δραχμὰς καθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ καιροῦ του καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας του, χάνει τὰς πέντε δραχμὰς, ὡσεὶν τὰς εἶχε ῥίψει εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐκεῖνος ὅμως ὅστις χάνει τὰς πέντε δραχμὰς, χάνει ἔτι μόνον αὐτὰς τὰς πέντε δραχμὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ κέρδη ὅσα ἐκ τῶν πέντε αὐτῶν δραχμῶν ἤθελεν ὠφελῆθῃ τοποθετῶν καὶ δουλεύων αὐτὰς ἐπιμελῶς καὶ ἐπιτηδείως· αὐτὰ δὲ τὰ κέρδη, λογιζόμενα ἐφ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, ἀπὸ τῆς νεότητος μέχρι τοῦ γήρατος αὐτοῦ, ἠδύναντο νὰ σχηματίσωσι κεφάλαιον μεγίστον.

Ἐπιτελεστέον.

Σ.

Ὅστις ὑπὸ ἐθελουκάκῃς φρονεῖ τὰ ἀβλαβῆ ζῶα ἢ ἠδύναται εἰς τοὺς σπαραγμοὺς καὶ τοὺς

πόνους των, δεικνύει καρδίαν ἐπιρρεπῆ εἰς ἀσπλαγχνίαν καὶ θηριωδίαν, καὶ θὰ ἰδῆ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀδιαφορίας νὰ χύνεται τὸ ἀνθρώπινον αἷμα. Οἱ Ἄγγλοι πιστεύουσι μάλιστα, ὅτι ἅπλως ἢ συχνῇ θεωρία τοῦ αἵματος τῶν ζώων ἢ τῶν ἀνθρώπων ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς καρδίας τὴν εὐαισθησίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξήρσαν τὸν χειρουργὸν καὶ τὸν κρεωπώλην ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τῶν ὀρκωτῶν κριτῶν.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνήχη· ἰδί· σελ. 321.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΙΚΟΣΘΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐνέργεια τοῦ αἵματος καὶ ἐργασία τῶν ὀργάνων.

Ἐνθυμείσαι, ὅτι ὠνομάσαμεν ἄλλοτε τὸ αἷμα γενικὸν ἐπιστάτην τοῦ σώματός μας, πανταχοῦ παρόντα, καὶ διανεμόντα ὕλικὸν εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ σώματος, τουτέστιν εἰς τὰ ὄργανά του.

Ἄς ἐξακολουθήσωμεν σήμερον τὴν παρομοίωσιν, διὰ νὰ ἐννοήσῃς καλλίτερα τὴν συνέχειαν.

Ὁ ἐπιστάτης δὲν φέρει μόνον ὕλικὸν εἰς τοὺς τεχνίτας, ἀλλὰ καὶ διαταγὰς. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ τὸ αἷμα· τὰ δὲ ὄργανά μας δὲν θὰ ἐπραττοῦν τίποτε καὶ θὰ ἔμενον ἀργά, ἂν τὸ αἷμα δὲν τὰ διέταττε καὶ δὲν τὰ ἐμαστιγώνε μάλιστα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του, καθὼς μαστιγώνουσι τοὺς μαύρους οἱ ἐπιστάται τῶν σακχαροφυτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Εἶδες ποτέ σου λειποθυμημένον ἄνθρωπον; Φαίνεται σχεδὸν νεκρὸς, διότι ὅλα του τὰ ὄργανα καὶ ὅλαι του αἰ δυνάμεις παραλύουσι καὶ νεκρώνονται. Διὰ τὸ τοῦτο; διότι τὸ αἷμα ὅλον συρρέει τότε εἰς τὴν καρδίαν, ἕνεκα μεγάλῃς συγκινήσεως ἢ δι' ἄλλον λόγον, καὶ ἀφίνει τὰ ὄργανα τοῦ σώματός μας χωρὶς ὕλικὸν καὶ χωρὶς διαταγὰς.

Δι' αὐτὸ μερικοὶ ἐκ τῶν παλαιῶν εἶπον, ὅτι ἡ ψυχὴ κατοικεῖ εἰς τὸ αἷμα. Δὲν εἶνε μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπιστημονικῶς ἀληθές, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἰδέα ἄλλων τινῶν, οἵτινες ἐφαντάσθησαν ὅτι κατοικία τῆς ψυχῆς εἶνε ἡ ἀναπνοή· ἀλλ' ὅπωςδὴποτε δὲν εἶνε ἄσχημος ἢ ἰδέα δι' ἀνθρώπους, οἵτινες ἤθελον καὶ καλὰ νὰ ἀνακαλύψουν ποῦ κατοικεῖ ἡ ψυχὴ, ἐνθὸς πολλοῦ εὐκολώτερον ἦτο νὰ εἶπουν, ὅπως λέγει σήμερον ἡ ἐπιστήμη, ὅτι δὲν τὸ γνωρίζομεν, οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ τὸ εὕρωμεν.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὰ ὄργανα δὲν ἐργάζονται, ἂν τὸ αἷμα δὲν ἔλθῃ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὰ πῦρ καὶ νὰ τὰ θερμάνῃ. Διὰ νὰ ἀνάψῃ ὅμως τὸ αἷμα φωτιὰν μὲ τὸ ὕδρογόνον καὶ τὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον συναντᾷ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματός μας, χρειάζεται ὀξυγόνον, καθὼς ἤδη εἶπομεν. Τὸ ὀξυγόνον λοιπὸν εἶνε τὸ μαγι-

κὸν μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ αἷμα ἐπιβάλλει ὑπακοὴν εἰς τὰ ὄργανα· εἶνε, οὕτως εἶπεῖν, ἡ μάστιξ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐπιστάτης ἀναγκάζει τοὺς δούλους νὰ ἐργάζονται. Διὰ νὰ ἔχῃ δὲ πάντοτε τὸ αἷμα νέον καὶ ἀφθονον ὀξυγόνον, καταφεύγει εἰς τοὺς πνεύμονας, καὶ ἀνανεώνει τὴν προμηθειάν του διὰ τῆς ἀναπνοῆς. Ἄμα ἡ ἀναπνοὴ παύσῃ, ἅμα τὸ διάφραγμα παύσῃ καὶ συστέλλεται καὶ νὰ διαστέλλεται, ἅμα, ἐν ἄλλοις λόγοις, ὁ ἄνθρωπος ἐκπνεύσῃ, τὸ αἷμα μένει χωρὶς ὀξυγόνον, τὰ ὄργανα παραλύουσι, ἡ μηχανὴ σταματᾷ, καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶνε πτώμα.

Τώρα, ὅτε ἐμαθες, ὅτι τὸ αἷμα εἶνε τὸ γενικὸν ἐλατήριον ὅλων τῶν ὀργάνων τοῦ σώματός μας, δύνασαι νὰ ἐξηγήσῃς μερικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα παρετήρησες μὲν ἴσως πολλάκις, δὲν προσεπάθησες ὅμως ποτέ σου νὰ ἐννοήσῃς.

Ὅταν τρέξῃς γρήγορα πολλὴν ὥραν εἰς τὸν κῆπον, τί σοῦ συμβαίνει; Κατακοκκινίζεις, ἀσθμαίνεις—ἦτοι λαχαριάζεις, καθὼς λέγει ὁ λαὸς, —ἡ καρδία σου κτυπᾷ δυνατὰ καὶ γρήγορα, καὶ ὁ ἰδρὼς ἀρχίζει νὰ στάζῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου.

Διὰ τί ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα;

Ἄν σκεφθῇς ὀλίγον, δύνασαι νὰ τὸ εὕρῃς καὶ μόνη σου. Διὰ νὰ τὸ εὕρῃς ὅμως ταχύτερα, θὰ σὲ βοηθήσω.

Ἄν, ὅταν τρέξῃς, ἠμπορεῖς νὰ κυττάξῃς μὲ κανὲν μαγικὸν μικροσκόπιον ἐντὸς τοῦ σώματός σου, ἤθελες ἐκπλαγῆ ἐλέπουσα τί συμβαίνει ἐντὸς αὐτοῦ. Τὸ πρᾶγμα εἶνε πολὺ περιπεπλεγμένον, καὶ χρειάζεται μακρὰν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν ἴσως κάμωμεν πάλιν μαζὶ καμμίαν ἡμέραν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεῖ νὰ μάθῃς, ὅτι γίνεται ἐντὸς τοῦ ἐργασίας τις περιεργος, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι σχεδὸν οἱ μῦς τοῦ σώματός σου λαμβάνουσι μέρος, συστελλόμενοι καὶ διαστελλόμενοι ἀλληλοδιαδόχως, ὡς τόσα ἐλατήρια. Ἄπειρος κόπος καταβάλλεται, καὶ γίνεται ἐργασία μεγίστη, τὴν ὁποίαν οἱ ὀκνηροὶ μας μῦς δὲν θὰ ἔκαμνον βέβαια μόνι των, ἂν ὁ ἐπιστάτης μας δὲν τοὺς ἐμάστιζε προσηκόντως. Ἐπειδὴ δὲ, καθὼς εἶπομεν, ἡ μάστιξ τοῦ ἐπιστάτου μας εἶνε τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον διακινεῖ εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ἀναγκάζεται κατὰ τὴν ἐκτακτὸν ἐκείνην περίστασιν νὰ θερμάνῃ περισσότερο τὴν μηχανὴν, ἀπαράλλακτα καθὼς κάμνουσι οἱ μηχανικοὶ τῶν ἀτμοπλοίων, ὅταν θέλουσι νὰ κινήθῃ ταχύτερα τὸ ἀτμόπλοιο. Ἐννοεῖς λοιπὸν, ὅτι φυσικώτατον εἶνε διὰ τοῦτο νὰ θερμαίνεσαι πολὺ, νὰ κοκκινίζῃ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ νὰ στάζῃ ἰδρῶτα.

Δὲν φθάνει ὅμως τοῦτο. Τὸ πῦρ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ αὐξήσῃ καὶ νὰ κινήθῃ ταχύτερα, ἀπαιτεῖ φυσικῶς καὶ περισσότεραν

καύσιμον ὕλην. Ἄλλ' ἐπειδὴ πᾶσα σταγὼν τοῦ αἵματος ἔχει ὀρισμένην ποσότητα καυσίμου ὕλης, διὰ νὰ μεταδοθῇ περισσότερον πῦρ εἰς ἕκαστον μῦν, πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὸν περισσότερον αἷμα. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὅταν τρέχῃς, πρέπει νὰ γείνη τοῦτο, καθὼς εἶδομεν, εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς μῦς τοῦ σώματος συγχρόνως, τὸ αἷμα δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ ἄλλῶς εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν ἀπαίτησιν, εἰμὴ μεταβαῖνον γρήγορα γρήγορα ἀπὸ τὴν καρδίαν εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ σώματος. Εἰσέρχεται λοιπὸν καλπάζον εἰς τὴν καρδίαν, ἐξέρχεται ταχέως, καὶ πάλιν εὐθὺς ἐπιστρέφει, ἢ δὲ ταλαίπωρος καρδία, ἣτις εἶνε πολὺ ἄβρᾶ καὶ δὲν ἔχει διάθεσιν νὰ ταράττεται εἰς τὰς συνηθείας τῆς, ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ δυνατὰ καὶ ταχέως ἐντὸς τοῦ στήθους, οἶσινι παραπονουμένη καὶ εἰδοποιούσα ὅτι ἐκουράσθη, ὅτι ἀπέκαμε, καὶ ὅτι κινδυνεύει νὰ σταματήσῃ ἐπὶ τέλους διὰ παντός. Διὰ παντός! μὴ λησμονῆς τοῦτο. Δύναται τις ἐξαίρετα νὰ ἀποθάνῃ, ἂν ἐπιμείνῃ νὰ τρέξῃ γρήγορα ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Ἄν παρεδόθῃς ἑλληνικὴν ἱστορίαν, θὰ γνωρίζεις βέβαια, ὅτι στρατιώτης τις Ἕλληνας, ὅστις ἔτρεξεν ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἀναγγείλῃ πρῶτος αὐτὸς τὴν νίκην τῶν ἑλλήνων, ἔπεσε νεκρὸς ἅμα ἔφθασεν.

Ἡ ταχεῖα δὲ αὐτὴ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἀναγκάζει καὶ τοὺς πνεύμονας νὰ ἀναπνεύσωσι γρηγορώτερα, διὰ νὰ προμηθεύωσι περισσότερον ὀξυγόνον εἰς τὸ αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν τρέχῃς, ἀσθμαίνεις· τότε δὲ πολλάκις τὸ διάφραγμα κουράζεται, πάσχει ἀναπνοῦς, καὶ κόπτεται, καθὼς λέγομεν, ἡ ἀναπνοή.

Μὴ τρομάζῃς ὅμως· τὰ δυσάρεστα αὐτὰ δύναται νὰ προέλθουν ἀπὸ τὴν κατάχρησιν, κατάχρησις δὲ εἶνε νὰ τρέξῃς πολὺ καὶ γρήγορα περισσότερον παρ' ὅσον πρέπει· ἐνθὸς τούναντιον τὸ νὰ τρέξῃς ὀλίγον εἶνε ὑγιεινόν, διότι ταχύτερα κίνησις τοῦ αἵματος εἶνε ζωὴ περισσότερα, καὶ δὲν εἶνε ἄσχημον νὰ ζῆ τις ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὀλίγον περισσότερον. Ἡ ἐκτακτος δὲ αὐτῆς ἐνεργητικότητος τοῦ αἵματος δὲν ἀναπτύσσεται μόνον ὅταν τρέχωμεν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐργάζομεθα πολὺ καὶ μὲ κόπον—ἐννοῶ διὰ τῶν χειρῶν μας. Πρακτῆρησε ἐκεῖνον ὅστις κόπτει ξύλα, καὶ θὰ ἰδῆς, ὅτι ἅμα κοπιᾷσῃ κάπως περισσότερον, ἅμα καταφέρῃ τὴν ἀξίην του δις, τρίς καὶ τετράκις κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, κοκκινίζει καὶ ἀσθμαίνει, ἀπαράλλακτα ὡς ἂν εἶχε τρέξει. Κερδίζει ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, μολοντί κοπιᾷσῃ· δὲν κερδίζει δὲ μόνον τὸ ἡμεροκάματόν του, ἀλλὰ καὶ κάτι τι ἄλλο. Διότι τὸ αἷμα δὲν θερμαίνει μόνον τὰ ὄργανά μας, ἀλλὰ καὶ τὰ τρέφει συγχρόνως· ὅσον λοιπὸν συχνότερον τὰ ἐπισκέπτεται, τόσον περισσότερον τὰ τρέφει. Πρακτῆρησε τοὺς ἀν-

θρώπους εκείνους, οἵτινες ἐργάζονται διὰ τῶν χειρῶν των, καὶ θὰ ἰδῆς πόσον εὐρωστότεροι καὶ ἰσχυρότεροι εἶνε ἀπὸ ἐκείνους οἵτινες δὲν κάμνουν τίποτε, ἢ ἐργάζονται μὲν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ κοπιᾶζωσιν αἱ χεῖρές των. Παρατήρησε τὰς κυρίας ἐκεῖνας, αἵτινες δὲν συλλογίζονται παρὰ πῶς νὰ ἐνδυσθῶσι καὶ νὰ κτανισθῶσι, καὶ δὲν κάμνουν ἄλλο τίποτε παρὰ νὰ ἀναγινώσκουν μυθιστορήματα ἐξαπλωμένοι εἰς τὸν καναπέ των, καὶ παράβαλέ τας μὲ τὸ κατακόκκινον πρόσωπον τῆς πλύστρας σας ἢ τῆς ὑπηρετρίδας σας. Θὰ ἰδῆς μεγάλην διαφορὰν, καὶ θὰ πεισθῆς, ὅτι ἡ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία, ἡ κίνησις, ὁ κόπος ὁ σωματικὸς δὲν εἶνε τόσον κακὰ πράγματα ὅσον πολλοὶ φαντάζονται.

Ἐπιταὶ συνήθεια

Αἴθριας Βαλαχοῦ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΙΣΜΑΗΛ ΠΑΣΟΜΠΕΥ΄Σ

Ὁ Ἰσμαήλ Πασόμπευς, ὁ δεινὸς ἀντίπαλος τοῦ Ἄλῃ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, δὲν ἦτο Ἕλληνας τὸ γένος ἢ τὴν θρησκείαν· ἀλλ' ὅμως τὰ κατὰ τὸ τελευταῖον μάλιστα μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ, τοσοῦτον στενῶς συνδέονται μὲ τὴν ἐκρηξίν τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως, ὥστε δὲν ἐνομίσαμεν ἄτοπον νὰ περιλάβωμεν τὸν ἄνδρα εἰς τὴν μικρογραφικὴν ταύτην πινακοθήκην ἣν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐστίας διεσκευάσαμεν. Ἐχομεν δὲ ἀνὰ χεῖρας χειρόγραφον συνταχθὲν μὲν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ γραμματέως τοῦ Πασόμπευ, Γεωργίου Οἰκονόμου, περιέχον δὲ λεπτομερείας περιεργωτάτας, τὰς ὁποίας οὐδαμῶς ἄλλου εὐρίσκουμεν. Ὅθεν θέλομεν δώσει εἰς τὴν παρούσαν βιογραφικὴν ἔκτασιν μείζονα τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ἡ πολλὰ ἤδη προεδημοσιεύθησαν ἢ ὀλίγα ἄχρι τοῦδε ὑπάρχουσιν ὁπωσοῦν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις.

Εἶναι περιττὸν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ὁ Ἄλῃ πασᾶς, ἅμα γενόμενος περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος κύριος τῶν Ἰωαννίνων, ἠγωνίσθη καὶ ἐπέτυχε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἅπασαν τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Αἰτωλίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· καὶ οὐδὲν ἦτο πασίγνωστον εἶναι ὅτι προσφορώτατον ἐνόμισεν ἐπὶ τούτῳ νὰ καταστήσῃ ἐκποδῶν ἅπαντας τοὺς προὔχοντας τῶν χωρῶν τούτων, μωαμεθανοὺς τε καὶ χριστιανούς. Ἀναριθμητοὶ λοιπὸν ἐγένοντο ὅσοις κατεδίωξεν, ἐδήμωσεν, ἐθασάνισεν, ἐδολοφόνησεν, ἐξωλόθρευσεν. Ἄλλ' οὐδεὶς ἴσως ἐξ ὅλων ἐκείνων καθ' ὧν ἔστησε τὰς ποικιλιωτάτας αὐτοῦ παγίδας, ἀντιπαρετάχθη μετὰ πλείονος τοῦ Πασόμπευ τέχνης, καρτερίας καὶ ἐπιτυχίας. Ὁ Πασόμπευς ἦτο ὁ μόνος περιλιπόμενος γόνος περιφανοῦς τῶν Ἰωαννίνων οἴκου, τοῦ Πασᾶ Καλοῦ· ἄρα ἐπρεπε νὰ ἐξοντωθῆ.

Καὶ τοὶ δὲ νεώτατος τότε, ἑπτακαίδεκάτης, ἐνόησε τὴν ἐπιβουλὴν καὶ δραπέτευσας διὰ νυκτὸς ἐξ Ἰωαννίνων, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, μετέβη εἰς Σόφριαν καὶ εἰςῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ροῦμελῆ Βαλεσσῆ, ἥτοι γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Ροῦμελῆς. Ἐκεῖ διέτριψεν ἐξ περιπου ἔτη, μετ' ὧν, βαρυνθεὶς τὴν ἐκούσιον ἐξορίαν, κατέβη εἰς Λαμίαν, ὅπου εἶχε συγγενεῖς ἰσχυροὺς, τοὺς λεγομένους μπεῦζαυτέδες τοῦ Ζητουσίου, οἵτινες κατόρθωσαν μετὰ τινα χρόνον νὰ ἐξιλεώσωσι τὸν Ἄλῃ πασᾶν καὶ νὰ τὸν καταπέσωσι νὰ ἀποδώσῃ μὲν εἰς τὸν Πασόμπευν τὰ δημευθέντα ἐν τῷ μεταξὺ κτήματα αὐτοῦ, νὰ δώσῃ δὲ αὐτῷ σύζυγον μίαν ἀνεψιάν του, τὴν ὁποίαν, μείναςαν ὄρφανὴν, ἀφου ὁ Ἄλῃ πασᾶς ἐφρόνευσε τὸν τε πατέρα αὐτῆς καὶ τοὺς συγγενεῖς, εἶχε παραλάβει καὶ ἀναθρέψει ὡς ἰδίαν θυγατέρα ἢ χρηστή καὶ καλοκάγαθος σύζυγος τοῦ τυράννου, ἢ Κυρά, καθὼς τὴν ἔλεγον ἐν Ἰωαννίνοις.

Τούτων γενομένων, ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ ὅτι ἠσφαλίσθη ὁ Πασόμπευς. Ἄλλ' ἦτο νέος καὶ ἀνδρείος, καὶ ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ προσοικειῶται τὴν εὐνοίαν τῶν πολλῶν, καὶ γόνος, ὡς προείπομεν, οἴκου περιφανοῦς. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκίνησαν αὐθις μετ' οὐ πολὺ τὰς ἀκοιμήτους ὑπονοίας τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, ὅστις δὲν ἐνόμισε μὲν συμφέρον νὰ φρονεῖσθαι αὐτὸν παρρησία, ἀλλ' ἐπανελάβε κρύφα τὰς ἐπιβουλὰς. Ὁ Πασόμπευς, ἐπεριδόμενος ἰδίως εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τῆς Κυράς, ἐκτίσαστο πολλοὺς περὶ τὸν Ἄλῃ φίλους καὶ στενώτατα μάλιστα ἐφιλιώθη μετὰ τοῦ υἱοῦ του, τοῦ Βελῆ πασᾶ, τοῦ ὁποίου ἦτο συνηλικιώτης. Ἄλλ' οὐδὲν ἦτο γινώσκων τὴν ἀπροσμάχητον καὶ ἀδυσώπητον τοῦ Ἄλῃ πανουργίαν, ἐνόμισε συνετὸν ν' ἀπέλθῃ τὸ δεύτερον ἐξ Ἰωαννίνων. Ταύτην ὅμως τὴν φορὰν ἀνεχώρησε δι' ἀδείας τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, τὸν ὁποῖον κατέπεισεν, ὅτι μικρὰν ἔχων περιουσίαν καὶ μεγάλας δαπάνας, ἀναγκάζεται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐμπορίαν τινὰ ἐπιτηδείαν νὰ αὐξήσῃ τοὺς πόρους αὐτοῦ. Εἰς Λάρισσαν δὲ περὶ ταῦτα κατὰ τὸ φαινόμενον διατρίβων, ἔλαβε πρώτην ἀφορμὴν νὰ ἀποδώσῃ τὰ ἴσα εἰς τὸν ἀντίπαλον.

Τὸ σκεῦος ἐκεῖνο πάσης κακίας, ὁ Ἄλῃ πασᾶς, ἦτο πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπὶ τοσοῦτον ἀσελγῆς, ὥστε δὲν ἐσεβάσθη οὐδὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ νύμφην, τὴν σύζυγον τοῦ Βελῆ. Τὸ ἀνοσιούργημα ἐγινώσθη μετ' οὐ πολὺ εἰς ὅλην τὴν ἐν Ἰωαννίνοις αὐλήν καὶ δὲν ἔμεινεν ἄγνωστον οὔτε εἰς τὸν περιουρισθέντα υἱὸν καὶ σύζυγον, οὔτε εἰς τὸν Πασόμπευν ὅστις, καὶ τοὶ ἄπῳν, ἐξηκολούθει ἔχων μυστικωτάτην συνεννόησιν μετὰ τῶν πολυαριθμῶν αὐτοῦ φίλων καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ Βελῆ. Διετέλει δὲ τότε πρῶτος γραμματεὺς τοῦ Ἄλῃ πασᾶ ὁ Μάνθος Οἰκονόμου, ἀνὴρ χρηστός, ὅστις ἀπετροπιάζετο μὲν τὸν τύραννον παρ' ὃ ἦτο ἡναγ-

κασμένος νὰ ὑπουργῆ, ἦτο δὲ φίλος εἰλικρινῆς τοῦ Πασόμπευ. Ὅθεν ἀμφοτέροι ἐνόμισαν ἐπιτηδεῖαν τὴν περίστασιν νὰ ἐξάψωσι τὴν δικαίαν τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ πατρὸς ἀγανάκτησιν, καὶ ἐπιτυχόντες τοῦτο εὐχερῶς, συμφώνησαν πρὸς αὐτὸν νὰ διενεργήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἐξορίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἡπείρου καὶ τὴν ἀντ' αὐτοῦ ἀνάβησιν τοῦ Βελῆ. Ταῦτα συνέβαινον ἐν ἔτει 1806, ὅτε διεξήγετο μέγας μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας ἀγών. Οἱ Ῥῶσοι κατεῖχον ἔτι τὰς Ἰονίου νήσους· οἱ Γάλλοι ἤθελον νὰ ἐξώσωσιν αὐτοὺς ἐκεῖθεν· ὁ δὲ Ἄλῃ πασᾶς ἐφάνη πρόθυμος νὰ συμπράξῃ εἰς τοῦτο ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι θέλει καταλάβει τὰς νήσους αὐτὰς. Ὅθεν ὁ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Γαλλίας Σεβαστιάνης, ἀμείβων τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἄλῃ, κατόρθωσεν, ὥστε ἡ Ὑψηλὴ Πύλη νὰ διορίσῃ τὸν μὲν ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τὸν Μουχτάρ, πασᾶν τῆς Ναυπάκτου, τὸν δὲ ἕτερον, τὸν Βελῆν, πασᾶν τοῦ Μωρέως. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ Ἄλῃ πασᾶς, ὅστις δὲν ἐμελλε νὰ ἰδῆ ἐκπληρωθείσας τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ περὶ καταλήψεως τῶν Ἰονίων νήσων, ὧν ἡ κυριαρχία παρεχωρήθη διὰ τῆς ἐν Τιλσίτῃ εἰρήνης εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπεζημιώθη ἐκ προοιμίου ἐπεκτείνας μὲν τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ μέχρι τῆς Πελοποννήσου, ἀσφαλίσας δὲ αὐτὴν ἐπὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Οἱ τρεῖς συνωμόται εἶδον εὐχαρίστως τὴν νέαν ταύτην τῶν πραγμάτων διάταξιν, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Βελῆς ἀπηλλάσσετο μὲν τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως καὶ καταθλίψεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐλάμβανε δὲ εὐκαιρίαν νὰ συγκροτήσῃ ἰδίαν δύναμιν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν σκοποῦ. Καὶ ἠδύνατο θεσβαίως ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθομένου, ἐὰν εἶχε πλείονα χαρακτῆρος εὐστάθειαν καὶ πλείονα δύναμιν θελήσεως· ἀλλ' ἦτο, ὡς θέλομεν ἴδει, φύσις ἀσθενεστάτη καὶ ὅλως ἀπαστερημένη τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς τόλμης δι' ὧν καὶ μόνων εὐδοκίμει ἡ φιλοδοξία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ὅσφ ὅμως δειλὸς καὶ ἂν ἦτο, ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς σύμβουλον τὸν Πασόμπευν, ὁ δὲ Ἄλῃς συνήνεσεν εἰς τοῦτο, διότι ἀποφασίσας νὰ πράξῃ ὡς πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ὅτι εἶχεν ἐπιτελέσει εἰς τὰς ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ χώρας, νὰ ἐξοντώσῃ δηλαδὴ τοὺς ἰσχυροτέρους αὐτῆς ἄρχοντας, ἤξευρεν, ὅτι εἰς τοῦτο δύναται νὰ συμπράξῃ ὁ Πασόμπευς πολὺ ἐπιτηδειότερον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου κάλλιστα ἐγίνωσκε τὴν ὀλίγην ἱκανότητα καὶ δραστηριότητα. Μετακάλεσάτο λοιπὸν τότε ἐκ Λαρίσσης εἰς Ἰωάννινα τὸν Πασόμπευν καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁδηγίας περὶ τοῦ πρακτοῦ· ὁ δὲ ὑπεσχέθη μὲν τὰ πάντα, ἀπῆλθεν ὅμως ἀποφασισμένος νὰ πράξῃ τὰ ἐναντία τῶν διαταχθέντων. Ἡ πεποιθισίς του ἦτο ὅτι ὁ Βελῆς, περιποιούμενος ἀπ' ἐναντίας καὶ τιμῶν καὶ

ἐγκολπούμενος τοὺς ἄρχοντας, ἠδύνατο νὰ συγκροτήσῃ περὶ ἑαυτὸν δύναμιν ἱκανὴν νὰ καταβάλλῃ τὸν πατέρα. Ὅθεν κατελθὼν εἰς Πελοπόννησον μετὰ τοῦ Βελῆ τὸν μάρτιον τοῦ 1807, εὐχερῶς κατέπεισε τὸν φίλον αὐτοῦ νὰ πολιτευθῆ ἀντιθέτως πρὸς τὰς τοῦ πατρὸς διαταγὰς καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ οἰκειωθῆ ὅσον ἐνεστί τὴν εὐνοίαν τῶν Πελοποννησίων.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ἄλῃ πασᾶς ἐξεμάνη. Πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἔγραψεν, ὅτε μὲν παραπονοῦμενος διὰ τὴν ἀπειθειαν εἰς τὰ παραγγελθέντα, τὰ ὁποία σκοπὸν μόνον εἶχον τὴν στερέωσιν τῆς ἐξουσίας τοῦ οἴκου των, ἧς κληρονόμον ἐμελέτα, ἔλεγε, νὰ καταλίπῃ αὐτὸν μάλλον ἢ τὸν Μουχτάρην, ὅτε δὲ ἀπειλῶν διὰ τῆς ὀργῆς του, καὶ, τὸ οἰκτρότερον, διὰ τῆς ὀργῆς τοῦ παντοδύναμου Θεοῦ, τοῦ ὁποίου δὲν ἠσχύνετο νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα διὰ στόματος, ἐν τῇ πρὸς τὸν υἱὸν ἀλληλογραφίᾳ, αὐτὸς ὁ πάντας τοὺς θεῖους νόμους ὡς πρὸς αὐτὸν δὴ ἐκείνον τὸν υἱὸν του παραβιάσας. Ἄλλ' ὁ Βελῆς, ἐὰν ἔστιν ὅτε ἐταράττετο ἐκ τούτων, ὑπέκυπτεν ὅμως πάλιν εἰς τὴν ἐπιβροχὴν τοῦ Πασόμπευ, ὅστις ὑπεθυμίζων τὴν ὕβριν τοῦ πατρὸς, ἐνίσχυεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων. Τότε ὁ Ἄλῃς ἐπεχείρησεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ δολοφονήσῃ τὸν Πασόμπευν, δούς ἐπὶ τούτῳ μυστικὰς διαταγὰς εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ Βελῆ καὶ ὑποσχεθείς ἀμοιβὰς μεγάλας. Ἄλλ' ἐκ τούτων οἱ μὲν κρύφα ἀφωσιωμένοι ὄντες εἰς τὸν Πασόμπευν, ἐφανέρωσαν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, οἱ δὲ, ἐπανειλημμένως ἐπιχειρήσαντες δολοφονίαν, ἀείποτε ἀπέτυχον. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τοῦ 1810, ὅτε ἄλλην ἐτράπη ὁ Ἄλῃ πασᾶς ὁδόν.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1806 ἡ Ὑψηλὴ Πύλη διετέλει εἰς πόλεμον πρὸς τὴν Ῥωσσίαν. Κατὰ δὲ τὸ 1810, ὁ ἐν τῷ μεταξὺ ἐνθρονισθεὶς σουλτάνος Μαχμούτης ὁ Β', ἀποφασίσας νὰ ἐπιδιώξῃ δραστηριώτερον τὸν ἀγῶνα τοῦτον, διέταξε πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὸν Βελῆ πασᾶν νὰ στρατεύσῃ ἐπὶ τὸν Ἰστρὸν. Ὁ Ἄλῃ πασᾶς ἤκουσε τοῦτο εὐχαρίστως, ἐλπίσας, ὅτι ἐν ταῖς περιπετειαῖς τῆς προκειμένης στρατείας, θέλει ἐπιτύχει τελευταῖον εὐκαιρίαν τινὰ τοῦ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Πασόμπευν καὶ νὰ καταστήτῃ οὕτως ὑποχείριον τὸν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀγόμενον καὶ φερόμενον υἱόν. Πάλιν ὅμως ἀπέτυχον πᾶσαι αἱ ἀπόπειραι, ὅσας ἐπεχείρησεν, ὥστε ἀπελπισθεὶς δὲν ἐδίεγασε νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ Πύλῃ αὐτῆν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν ἐκπτώσιν ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Δὲν ἤθελε δὲ οὐδὲ εἰς τοῦτο ἐπιτύχει, διότι ὁ Πασόμπευς ἀποσταλαῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τὴν κατὰ μάχον τοῦ 1812 συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην, εἶχε κατορθώσει νὰ μεταιώσῃ τὰς ἐνεργείας ἐκεῖνας. Ἄλλ' ὁ Ἄλῃς εὖρε συμμάχους τοὺς ἄρχοντας

καὶ τοὺς μπεύδες τῆς Πελοποννήσου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐν τῷ διαστήματι τῆς πενταετοῦς διοικήσεως τοῦ Βελῆ, ὠφελήθητες ἐκ τῆς παραλόγου αὐτοῦ ἐπιχειρήσεως, εἶχον πλουτήσαι διὰ ποικίλων καταπιέσεων, νῦν δὲ ἐφοβήθησαν, ὅτι, ἐπανερχομένου αὐτοῦ καὶ προαιρουμένου νὰ ἀποζημιωθῇ διὰ τὰ βαρύντατα ἐξοδα εἰς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πολέμου καθυπεβλήθη, θέλει πιθανώτατα ἐπιβάλῃ καὶ εἰς αὐτοὺς μεγάλας χρηματικὰς θυσίας. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ κατηγορήσωσιν αὐτὸν παρὰ τῷ σουλτάνῳ ὡς παραίτιον τῶν ἰδίων καταχρήσεων καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν προαγομένης δυσαρρεσκείας τῶν βασιλέων. Ταῦτα τοῦλάχιστον βεβαίως τὸ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν χειρόγραφον. Δὲν ἀρνεῖται μὲν ὅτι ὑπῆρξαν μερικοὶ τινες ἄρχοντες φιλανθρωπότερον πολιτευθέντες, ἐξ ὧν ῥητῶς ἐνομαζέει ὡς χρηστότατον καὶ ἱκανώτατον τὸν Σωτηράκη Λόντον, τὸν πατέρα τοῦ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοσοῦτον γνωστοῦ γενομένου Ἀνδρέου Λόντου· ὁμολογεῖ δὲ ὅτι καὶ ὁ Βελῆ πασᾶς διεπράξε καταχρήσεις τινὰς, ὡς αὐτὸς δὲ καὶ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, πλὴν «δὲν ἔκαμεν, ἐπιφέρει, μήτε τὸ ἑκατοστημύριον ἀφ' ὅσας μὲ τὰς ἀναφορὰς τῶν τὸν κατηγόρησαν». Καὶ εἰς ἀπόδειξιν παρατίθησι δύο αξιοσημείωτα γεγονότα. Τὸν κατηγόρησαν, λέγει, ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἡγεμονίας του εἰσέπραξε 50, 000, 000 τουρκικῶν γροσίων, (τὰ ὁποῖα ἤθελον σήμερον ὑπερβαίνει τὰ 50, 000, 000 δραχμῶν), ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲν εἰσέπραξεν εἰμὴ 7½ ἑκατομμύρια, νόμιμα καὶ ἄνομα, διότι κατ' ἔτος τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ταμείου αὐτοῦ ἐθεώρει ὁ συντάξας τὴν χειρόγραφον ἱστορίαν συγγραφεὺς. Δύο κατάστιχα, ἐπιφέρει, ἐτυπώνοντο κατ' ἔτος εἰς τὴν Πελοπόννησον· ἕκαστον δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰς 700, 000 γροσίων. Ταῦτα ἐμερίζοντο κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς 24 ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου· ἀλλ' ἡ ἐπαρχία, ἣτις π.χ. ὄφειλε νὰ πληρῶσθαι 20, 000 γροσίων κατὰ τὸ πρῶτον κοινὸν τῆς Τριπολιτιᾶς, ἐπὶ τέλους κατέβαλλε πολλαπλάσια διὰ τῶν ἀυθαίρετων προσθηκῶν, αἵτινες ἐγένοντο ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, τῶν ἐπαρχιακῶν ταμείων καὶ κατόπιν τῶν χωρικῶν προεστώτων καὶ τῶν λεγομένων ταχισιναρίων· ἐντεῦθεν ἡ ἀρχικὴ ποσότης τῶν 20, 000 ἀνέβαινε σχεδὸν εἰς τὰς 120, 000.

Ὅπως δὴ ποτε διὰ τῆς κοινῆς ἐνεργείας τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ κατωρθώθη ἡ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀνάκλησις τοῦ Βελῆ, ὅχι ὁμῶς καὶ ἡ ἐντελής καθαιρέσις του, διότι προεχειρίσθη ἡγεμὼν τῆς Θεσσαλίας. Τότε ὁ Ἀλῆς, ἵνα περιπλέξῃ τὰ πράγματα, ἀφ' ἐνὸς συνελυπήθη τὸν υἱὸν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν ἔγραψε νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῆς Πελοποννήσου, ὑποσχόμενος νὰ πέμψῃ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ τὸν Μουχτάρ πασᾶν μετὰ 40, 000 ἀνδρῶν. Καὶ ἐπὶ μίαν μὲν στιγμὴν ὁ Βελῆς, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς διὰ

τὴν ἐπανειλημμένην παρακοὴν καὶ ἐνταῦθα ἀγανακτῶν διὰ τὴν προσβολὴν, ἣτις τῷ ἐγένετο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ τῆς Πύλης, ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὴν ἐπίβουλον προτροπὴν. Ἀλλ' ὁ Πασόμπευς κατανοήσας τὰ ποικίλα μηχανήματα ὅσα ἐκρυπτεν ἡ προτροπὴ αὕτη, τὸν κατέπεισε νὰ μὴ ὑπακούσῃ μὲν αὐτῆς, νὰ ἐκτελέσῃ δὲ τὴν διαταγὴν τοῦ σουλτάνου.

Περὶ τὰ τέλη αὐγούστου τοῦ 1812 ἔφθασαν λοιπὸν εἰς Λάρισσαν, ὅπου τοὺς περιέμενον νεαί τοῦ Ἀλῆ σκευωρία. Ἐπαγγελλόμενος λήθην τῶν παρελθόντων, προέτρεψε τοὺς δύο φίλους· νὰ ζητήσωσι τὴν παραίτησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς σουλτανικῆς ὑπηρεσίας, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἰωάννινα καὶ νὰ διαζήσωσιν ἐκεῖ ὅπως θέλωσιν «ὑπὸ τὰς πτέρυγας του», λέγει μετὰ ποιητικῆς εἰρωνείας τὸ χειρόγραφον. Ἀποτυχὼν καὶ πάλιν κατήντησε νὰ καταγγεῖλῃ εἰς τὸν σουλτάνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὡς παραβάντα τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸν πατέρα σέβας· ἐξ αἰτίας τοῦ Πασόμπευ, εἰς αὐτὸν ἀντιτασσόμενος ὁ Βελῆς, ὃν ἀδιαλείπτως ὑπεξέκαιε καὶ καθωδήγει ὁ Πασόμπευς, κατεμήνυσε τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ ἐζήτησε φερμάνιον καὶ ἐφόδια βασιλικά, ἵνα στρέψῃ τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ ἀποστάτου. ἤξευρε δὲ τί ἐσυμβούλευεν ὁ Πασόμπευς, διότι, ὅτε ἐκ τοῦ στρατοπέδου εἶχε μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶχεν ἀνακαλύψει τὸν πόθον ὃν ἔτρεφεν ὁ σουλτάν Μαχμούτης τοῦ νὰ ἐξοντώσῃ τὴν οἰκογένειαν ἐκείνην. Ἐλαβε λοιπὸν ἀμέσως μυστικὰς ὁδηγίας νὰ συμπληρώσῃ τὴν μετὰ τὸν υἱὸν καὶ πατρός βῆξιν, μὴ κοινοποιῶν ὁμῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα γίνεται διὰ βασιλικῆς προσταγῆς. Πολλὸς τῶν ἐμελλε νὰ παρέλθῃ ἐτι χρόνος πρὶν ὁ Μαχμούτης, ῥίψας τὸ πρόσωπόν, ἀποκηρύξῃ ἀναφανδὸν τὸν Ἀλῆ πασᾶν καὶ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν Πασόμπευ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγώνος. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ ὁ φίλος τοῦ Βελῆ ἐμελλε νὰ διέλθῃ διὰ πολλῶν καὶ φοβερωτέρων ἢ πρότερον δοκιμασιῶν.

Ὁ Ἀλῆ πασᾶς εἶχε παρασκευάσει πολλοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλους διὰ δαψιλῶν δωροδοκιῶν, ἀλλὰ ἠσθάνετο, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐκρινῆ τοῦ σουλτάν Μαχμούτη εὐνοίαν. Ὅθεν ἐνῶ κατηγόρει εἰς αὐτὸν τὸν υἱὸν του, ἐξηκολούθει ἐνταῦθα τὰς ἀδιαλείπτους κατὰ τοῦ Πασόμπευ ἐπιβουλάς. Τῷ 1813, ἡμέρᾳ σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, περὶ τὴν 5^{ην} μ.μ. ὥραν, ὁ Πασόμπευς διήρχετο στενωπὸν τινὰ τῆς Λαρίσσης πορευόμενος ἔφιππος εἰς τὸ κατάλυμά του καὶ περικυκλωμένος κατὰ τὸ σῆμα ὑπὸ 150 περίπου ἐκλεκτῶν σωματοφυλάκων, ὅτε 7 ἔφιπποι γκέγκιδες, καιροφυλακῆσαντες, ἐπυροβόλησαν κατ' αὐτοῦ διὰ πιστολίων συγχρόνως καὶ οἱ ἑπτὰ. Ἐν τῷ ἅμα δὲ ἀντεπυροβόλησαν ὅτε ἀτρόμητος Πασόμπευς καὶ οἱ σωματοφύλακες. Οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ περὶ αὐτὸν ἔ-

παθόντι, ἐκ δὲ τῶν γκέγκιδων τέσσαρες μὲν ἔμειναν εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τριῶν ὑπολιπομένων, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, δύο συνελήφθησαν τὴν ἐπιούσαν ὑπὸ τῶν καταδιωζάντων αὐτοὺς ἀνδρῶν πληγωμένοι ὄντες· εἰς δὲ καὶ μόνος ἐσώθη, ὅστις χριστιανὸς ὢν ἐξ Ἀγράφων ἠδυνήθη νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν Ἀλῆ πασᾶν τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐπιχειρήματος. Τὸ θηρίον ἐκεῖνο ἐξηγριώθη ὅσον οὐδέποτε. Αἱ κατὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀπειλαί του, διὰ φωνῆς μανιώδους ἐκφερόμεναι, κατέστησαν τὴν βῆξιν πασιδῆλον. Ὅθεν οἱ ἀνώτατοι τῆς αὐλῆς ἀξιωματικοί, τῶν ὁποίων ἡ τύχη συνεδέετο μετὰ τῆς τύχης τοῦ οἴκου τούτου, προαιρούμενοι νὰ καταπάσασιν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ὀλεθρίαν ταύτην διένεξιν, ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ πράξωσιν ἐπὶ τούτῳ τὰ δέοντα. Ἀπῆλθον λοιπὸν ἅπαντες, εἰς 45 συμποσούμενοι, καὶ φθάσαντες εἰς Τρίκαλα εἰδοποίησαν τὸν Βελῆ πασᾶν, ὅτι ἔρχονται πρὸς συνέντευξιν αὐτοῦ οὐχὶ ὡς ἐχθροί, ἀλλ' ὡς φίλοι τῆς οἰκίας του. Ὁ Βελῆ πασᾶς δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ τοὺς δεχθῇ, ὁ δὲ Πασόμπευς, προβλέπων, ὅτι ὁ ἀσθενὴς φίλος του θέλει ἐμπέσει εἰς τὴν πλεκτάνην ταύτην, δὲν ἐνόμισε συντετὸν νὰ τοὺς περιμένῃ εἰς Λάρισσαν· καὶ ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως εἰσῆρχοντο οἱ πρέσβεις τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐξελθὼν ὁ Πασόμπευς μετὰ 200 περίπου στρατιωτῶν, ἀπῆλθε διὰ τῶν τεμπῶν εἰς παράλιον τινὰ ἀλικὴν καλουμένην Τσαγιάζι, ὅπου ὄχυρωθεὶς ἀπεφάσισε νὰ περιμένῃ τὸ ἀποθησόμενον.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας οἱ μὲν ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλῆ ἐπέστρεψαν εἰς Ἰωάννινα, ὁ δὲ Βελῆς παρεκάλεσε τὸν φίλον του νὰ ἀνακάμψῃ εἰς Λάρισσαν. Ἀπαίσιόν τι οὐδὲν εἶχεν ὑποσχεθῆ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ καὶ παλιμβουλίᾳ του εἶχε συναινεσει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν Πασόμπευ. Ὁ δὲ, ἐγνώριζε μὲν τὰ πάντα διὰ τῶν μυστικῶν κατασκοπῶν του, δὲν ἠρνήθη ὁμῶς νὰ προσέλθῃ. Ὁ Βελῆς τὸν ὑπεδέχθη δακρυρροῶν, τὸν παρεκάλεσε νὰ μεταβῇ εἰς Βῶλον, νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ 40 μόνον ἡμέρας, ὀρκιζόμενος, ὅτι δὲν θέλει λησμονήσει ποτὲ τὸν πρὸ πολλοῦ μελετώμενον σκοπὸν καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἦτο ἱκανὴ νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ νὰ μείνῃ οὐδὲ μίαν ἡμέραν μετὰ τὰς 40 χωρισμένος ἀπ' αὐτοῦ, ἐὰν ὁ πατήρ του δὲν ἤθελεν ἐπικυρώσει τὴν ἀμνηστίαν καὶ τὴν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ ὑπόσχεσιν, ἣν ἐνόρκως ἔδωκεν οἱ ἀπεσταλμένοι. Ὁ Πασόμπευς ἤξευρε κάλλιστα τί σημαίνουνσι τοιαῦτα δάκρυα καὶ τοιοῦτοι ὄρκοι· ἀλλ' ὁμῶς συνήνεσε νὰ περιμένῃ εἰς Βῶλον τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν. Ὁ δὲ ἀναδρόρος φίλος του ἠθέλησε νὰ γλυκάνῃ μέχρι τέλους τὸ πικρὸν ποτήριον τὸ ὁποῖον ἠναγκάζετο νὰ τὸν ποτίσῃ. Ὅθεν ἐφρόντισε νὰ ἐξέλθῃ ὁ Πασόμπευς τῆς Λαρίσσης ἐν λαμπροτάτῃ παρατάξει, συνοδευόμενος ὑπὸ ὄλων

τῶν μπεύδων καὶ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ ὑφ' ὄλων τῶν ἀξιωματικῶν τῆς αὐλῆς του καὶ ὑπὸ 1500 σωματοφυλάκων. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν 40 ἐκείνων ἡμερῶν, ἀξιωματικοὶ ἐπηγιανοῦντο ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον περιπολήσεως ἐνεκα καὶ παρηγορίας. Ἀλλὰ μετὰ τὸ τέλος τῆς προθεσμίας ὁ Βελῆς τὸν παρεκάλεσε νὰ περιμένῃ ἀκόμη 20 ἡμέρας καὶ μετὰ τὰς 20 ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Βῶλον ὁ γαμβρὸς τοῦ Βελῆ, Χαλίμπευς, κομίζων δύο φορτία χρήματα καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Βελῆ, δι' ἧς τὸν ἐβεβαίω, ὅτι ἀμφοτέρων τὰ συμφέροντα ἀπήτουν νὰ ἀποσυρθῇ εἰς Εὐβοίαν καὶ νὰ περιμένῃ ἐκεῖ ἐπίτινας εἰς-ἐτι ἡμέρας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεων τοῦ πατρὸς του. Τότε ὁ Πασόμπευς ἐνόμισε πλέον περιττὸν νὰ φαίνεται πιστεύων ἐτι εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἐκείνην. Καὶ τὰ μὲν χρήματα ἀπέπεμψε, διὰ δὲ τῆς ἀπαντήσεώς του ἤλεγξεν ἀναφανδὸν τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν δειλίαν τοῦ Βελῆ. Μεθ' ὃ πληρώσας καὶ διαλύσας τοὺς πολυάρθρους αὐτοῦ σωματοφύλακας, κρατήσας δὲ 100 μόνον, τοὺς πιστοτέρους καὶ εὐπορωτέρους, ἀπῆλθεν εἰς Εὐβοίαν καὶ ἤρχισεν οὕτω τὸ δεύτερον τῆς ζωῆς αὐτοῦ στάδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐμελλε μόνος νὰ ἀνταγωνισθῇ κατὰ τοῦ ἀδυσώπητου τυράννου τῶν Ἰωαννίνων.

Ἡ μετὰ τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων πάλη εἶναι βεβαίως, διὰ τὴν πεισματώδη καὶ πολυμήχανον αὐτῆς διεξαγωγὴν, ἐν τῶν περιεργωτάτων φαινομένων ὅσα δύναται τις νὰ ἀπαντήσῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἀκόρεστος φιλαρχία τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, τὸ ἀνεξάντλητον ἐκδικητικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ἡ ἀσυνείδητος μογθηρία καὶ πανουργία μεθ' ἧς οὐδέποτε ὀπισθοδρόμει ἐνώπιον οὐδενὸς τρόπου ἐπιτηδείου εἰς ἐπιτυχίαν τῶν ὀλεθρίων αὐτοῦ σκοπῶν, οἱ ἀμύθητοι θησαυροὶ δι' ὧν τοὺς πάντας ἠγόραζε μὴδ' αὐτῶν τῶν ὑπουργῶν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐξαιρουμένων, ὁ φόβος τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν εἰς πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σουλτάν Μαχμούτην, πᾶσαι αὗται αἱ κακίαι καὶ δυνάμεις κατεξηγήθησαν κατ' ἀνθρώπου ἐνός· καὶ τὸ παράδοξον πᾶσαι ἐματαιώθησαν. Διότι δὲν ἦτο καὶ ὁ Πασόμπευς ἄνθρωπος κοινός. Ἀκόλαστος ἐν τῷ κατ' ἰδίαν βίῳ, σώφρων ἐν τῷ δημοσίῳ· φοβερός πρὸς τοὺς ἐχθρούς, μελιχρὸς πρὸς πάντας παρ' ὧν εἶχε νὰ ἐλπίσῃ τι, εἴτε μουσουλμάνοι ἦσαν, εἴτε χριστιανοί· δὺςπιστος πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ἀπτόητος ἐν τῇ συμφορᾷ. Ὅταν βραδύτερον ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἀλῆ πασᾶς τὰ μὲν κτήματα αὐτοῦ ἐδήμεισε, τὴν δὲ πρεσβυτιδα μητέρα του καὶ τὴν νέαν ἐτι σύζυγον καὶ τὴν δεκαετῆ θυγατέρα (ἡ ῥαββωνισμένην οὖσαν μετὰ τὸν Μεχμέτ πασᾶν, τὸν υἱὸν τοῦ Βελῆ) καὶ τὸν δεκαετῆ υἱὸν Ἀχμέτμπευ, δεινῶς περιουβρίσας κατέκλεισεν εἰς σκοτεινὸν τι ὑπόγειον, οὐδὲν σημεῖον ἔδειξε ταραχῆς ἢ θλίψεως, εἰς δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀγωνισθέντας νὰ

τὸν παρηγορήσωσιν, εἶπεν, ὅτι τὰ πάντα ἔθετο πρὸ ὀφθαλμῶν ἀφ' ἧς κατήλθεν εἰς τὸν πρὸς τὸν Ἄλῃ πασᾶν ἀγῶνα, ἀλλ' ὅτι πέποιθεν εἰς τὴν Θεῖαν δίκην. Πρὸ πάντων δὲ ὁ Πασόμπευς εἶχε τὸ προτέρημα τοῦ προσκυνοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους· εὐπρασῆγορος ὢν, ἔτοιμος καὶ γλυκὺς περὶ τὸ λέγειν, μεγαλόφρων, εὐαίσθητος, ἐλευθέριος. Ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν του δὲν ἐσυλλογίσθη ἂν ἦναι πλούσιος ἢ πένης. Ποτὲ δὲν ἠρνήθη τὴν ζητηθεῖσαν συνδρομήν. Ἄν εἶχε χρήματα, τὰ ἔδιδε προθύμως· ἂν δὲν εἶχε, τὰ ἐδανείζετο διὰ τὰ προσφέρει καὶ πολλάκις προαιρούμενος νὰ γίνῃ χρήσιμος εἰς τοὺς προσφυγόντας πρὸς αὐτὸν καὶ ἀγωνιζόμενος ἐπὶ τούτῳ ἀνευδότης, παρέμενε νῆστις δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Πλὴν δὲ τούτων ἦτο ἡ ἐλπὶς ἀπάντων τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, δηλ. ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τοῦ ὑπερτάτου ἄρχοντος μέχρι τοῦ ἐσχάτου γεωργοῦ καὶ ποιμένος, μέχρι αὐτῶν τῶν ἀμέσων τοῦ τυράννου λειτουργῶν.

Τί παράδοξον ἐὰν τοιοῦτος ὢν ἐκτήσατο πολλοὺς καὶ πιστοὺς φίλους καὶ προστάτας· τὸν Μπεκέρ πασᾶν τῆς Εὐβοίας, τὸν Ὁμέριμπεὺν καὶ Ἰμπραήμπεὺν τῆς Καρύστου, τὸν Μαχμούτμπεὺν Δράμαλην τῆς Μακεδονίας καὶ αὐτὸν τὸν πρῶτον γραμματέα τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, τὸν Μάνθου Οἰκονόμου, καὶ αὐτὸν τὸν Χαλέτ Ἐφένδη, τὸν παντοδύναμον τοῦ σουλτάν Μαχμούτμπεὺν σύμβουλον, ἵνα εἰς τοὺς ἐπιφανεστάτους περιορισθῶμεν. Ἄλλ' ἐὰν πάντες ἐπόθουν τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἄλῃ, πάντες ἢ ὑπενέδιδον τέλος εἰς τὰς ἀδικόπους αὐτοῦ σκευωρίας καὶ ἐπιβουλὰς, ἢ, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ἀνέβαλον τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ. Ὅθεν ἐπὶ ἐξ ὅλα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1813 μέχρι τοῦ 1819, ὁ βίος τοῦ Πασόμπευς ὑπῆρξεν ἀδιάλειπτος τις Ὀδύσεια ἀλλοκότων περιπετειῶν καὶ κινδύνων ἐσχάτων, ἀφ' ὧν ὡς ἐκ θαύματος τῆ ἀληθείας ἐσώζετο. Κατ' ἀρχὰς μετέβη εἰς Εὐβοίαν καὶ διέτριψεν ἐκεῖ, ἰδίως εἰς Κάρυστον, ἐπὶ ἐν καὶ ἡμισυ περίπου ἔτος· ἀλλ' ἐπὶ τέλος περιζωσθεὶς ὑπὸ τῶν κατασκόπων καὶ τῶν δολοφόνων τοῦ Ἄλῃ, ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν καὶ ἐπλανήθη ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον εἰς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὴν νῆσον Ἀθῆμον, εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, μηδαμοῦ εὐρίσκων ἄνεσιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πανταχοῦ διωκόμενος ὑπὸ τῆς πανταχοῦ παρουσίας ἐπιβουλῆς τοῦ Ἄλῃ ἢ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐπικρατοῦντος φόβου. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλοι του κατέρωθωσαν νὰ ἀπονεμηθῇ αὐτῷ τὸ ἐπιφανὲς ἀξίωμα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κύπρου· ἀλλ' ἔδει πρὸς τοῦτο νὰ μεταβῇ εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἵνα περιβληθῇ τὸ νενομισμένον κατάνιον ἐντὸς τοῦ Πασᾶ Καπούσι. Ὁ δὲ Πασόμπευς, γινώσκων, ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ μάλιστα ἐκείνῃ πόλει ἡδύνατο νὰ ἐνεδρεύσῃ αὐτὸν ἐπιτυχῶς ὁ Ἄλῃ, προστίμησε νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀξιώματος· καὶ τότε περιελθὼν

εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμνηχανίαν καὶ πλανώμενος εἰς τὴν Μακεδονίαν χωρὶς νὰ ἠξέυρη ποῦ νὰ καταφύγῃ, ἐφιλοξενήθη εἰς ἓν τῶν ὑποστατικῶν τοῦ Μαχμούτμπεὺ Δράμαλη, τοῦ ὁποῦ οὗ ἐπιστάτης, τυχὼν γνώριμὸς του καὶ πεποισθὸς εἰς τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του κυρίου του, ἔσπευσε νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοῦτον τὸ πρᾶγμα. Ὁ γενναῖος τῶντι Μαχμούτμπεὺς ἐπεμφεν ἀμέσως αὐτοὺς τοὺς ἀδελφούς του, αὐτὸν τὸν κεχαγιάν του πρὸς τὸν ἰκέτην, προσκαλέσας αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν κατὰ τὴν Δράμαν οἰκίαν του καὶ ἐπαγγελάμενος πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ προστασίαν. Αὐτὸς εἶναι ὁ Δράμαλης, ὅστις μετὰ τινὰ ἔτη ἐπέπρωτο νὰ στρατηγήσῃ τῆς πρώτης καὶ μεγίστης κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως στρατείας τοῦ Ὄσμανικοῦ κράτους, καὶ μετὰ τὰς συμφορὰς τῶν Δερβενακίων νὰ ἀποθάνῃ οἰκτρῶς εἰς Κόρινθον. Ἀλλὰ τῷ 1816 ἦτο ἐν ἀκμῇ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλούτου, ἰσχυρὸς μάλιστα διὰ τῆς εὐνοίας τῆς μητρὸς τοῦ σουλτάν Μαχμούτμπεὺ. Μεγαλόφρων δὲ ὢν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ σταθερὸς εἰς τὸν λόγον του, ἠλέησεν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας ἠγάπησε τὸ θῦμα ἐκεῖνο τῆς θηριαδίας τοῦ Ἄλῃ. Τρεῖς ἐκ τῶν δολοφόνων οὗς κατέπεμφεν αὐτόθι οὗτος, συλληφθέντες ἀνεσκολοπίσθησαν. Ἐπὶ τέλος ὁ τυράννος τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ ὁποῦ ἡ μανία ὄριον δὲν εἶχεν, ἐπέτυχεν, διὰ χρημάτων πολλῶν πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, νὰ προκαλέσῃ διάταγμα ἐξορίας τοῦ Πασόμπευ εἰς Ἀθῆνας. Οἱ ὑπουργοὶ ὅμως ἐκαίνοι, ὅτι τινες ἤθελον νὰ φάγουν τὰ χρήματα τοῦ Ἄλῃ καὶ ἐνταῦθα νὰ διασώσωσιν τὴν ζωὴν τοῦ Πασόμπευ, ἀνάγγειλαν τὸ πρᾶγμα κρυφίως εἰς τὸν Δράμαλην, προτρέψαντες αὐτὸν νὰ ἀσφαλίσῃ ἄλλοῦ ποῦ τὸν ἐξορίσαν, ἵνα μὴ τὸν εὕρῃ ὁ κομιστῆς τοῦ φερμανίου βασιλικῆς *μπουμπασίρης*, καὶ ἐφρόντισαν συγχρόνως νὰ ἐπιτρέψωσι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς βλακὰ τινὰ, ὅστις ποτὲ δὲν εἶχεν ἐξέλθει ἐκ τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐντεῦθεν συνέβη ἐν Δράμα σκηνὴ κωμικωτάτη, ἐπιτηδεῖα νὰ δώσῃ ἡμῖν ἐννοίαν τινὰ τοῦ τε χαρακτῆρος τοῦ Δράμαλη καὶ τῆς ἀθλιότητος τῆς Ὄσμανικῆς κυβερνήσεως. Ὅτε ἔμαθεν ὁ Μαχμούτμπεὺς ὅτι πλησιάζει ὁ ἄνθρωπος τῆς βασιλείας, αὐτὸς μὲν ἀπῆλθεν εἰς ἓν τῶν ὑποστατικῶν του, ἀφῆκε δὲ τὸν Πασόμπεὺν νὰ ὑποδεχθῇ τὸν προσερχόμενον, περικλωμένος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς σωματοφύλακας τῆς αὐτῆς του, ὡς ἂν ἦτο αὐτὸς ὁ Μαχμούτμπεὺς. Ἐμφανίζεται λοιπὸν ὁ *μπουμπασίρης* καὶ ἐγγειρίζει, μετὰ τὰς εἰθιμίνας περιποιήσεις, τὸ φερμάνιον, πεποισθὸς ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του τὸν ἰσχυρὸν δυνάστην τῆς Δράμας. Ὁ δὲ Πασόμπευς λαθὼν τὸ ἔγγραφο, καὶ ἀναγνούς αὐτὸ ὀρθίως μετὰ τῆς ἀπειτουμένης εὐλαβείας καὶ ἐπιθεῖς ἔπειτα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, λέγει τῷ κομιστῇ· «Ὁ διαλαμδανόμενος ἐν τῷ

ὕψηλῳ φερμανίῳ ἄνθρωπος ἦλθε τῶντι πρὸ τίνος χρόνου εἰς τὴν οἰκίαν μου ὡς ξένος, ἐγὼ δὲ τὸν ἐδέχθη καὶ τὸν ἐφιλοξένησα κατὰ τὸ καθῆκον παντὸς πιστοῦ Μουσουλμάνου καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς οἰκογενείας μου· πρὸ 10 ὅμως ἡμερῶν ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν διὰ τὰ Παράδουνα, καὶ ἐπειδὴ κατατρέχεται ἀπὸ τὸν Ἄλῃ πασᾶν, ὡς μοι ἐξηγήθη, δὲν μὲ ἀπεκάλυψεν εἰς ποῖον μέρος ἐμελλεν ἰδίως νὰ καταφύγῃ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ *μπουμπασίρης* εὗρεν αὐτὰ εὐλογώτατα· λαθὼν δὲ 750 γρόσια καὶ προσέτι ἀναφορὰν περὶ πάντων πρὸς τὴν βασιλείαν, ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως ἀπῆλθεν ἐξ αὐτῆς.

Ὁ Πασόμπευς ἐν τούτοις, καὶ τοι οὕτω διασωθεὶς, ἐνόμισεν ἀπαραίτητον νὰ καταστῇ ἄφροντος· καὶ ἐπὶ τούτῳ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Μαχμούτμπεὺ, τοὺς μὲν σωματοφύλακας καὶ ὑπέρτας ἐξαπέστειλεν ἄλλους εἰς Θεσσαλονίκην, ἄλλους εἰς Σμύρνην καὶ ἄλλους εἰς Θεσσαλίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ 4 μόνον πιστῶν καὶ ἠγαπημένων ἐκλείσθη εἰς μεμονωμένον τι τμήμα τῆς οἰκίας τοῦ προστάτου αὐτοῦ, κείμενον μετὰ τοῦ χαρμεῖου καὶ τοῦ σελαμλικίου (γυναικωνίτιδος καὶ ἀνδρωνίτιδος), καὶ παρέμεινε ἐν αὐτῷ ἄγνωστος τοῖς πᾶσιν ἐπὶ δύο ἡμισυ ἔτη, συναναστρεφόμενος ἐκ διαλειμμάτων μετὰ μόνου τοῦ Μαχμούτμπεὺ. Ὁ Ἄλῃ πασᾶς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ ποῦ εὐρίσκεται, εἶχε διασκορπίσει τὰ σώματα τῶν κατασκόπων του ἀπανταχοῦ γῆς· εἰς Ρούμελην, εἰς Ἀνατολήν, εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς Πελοπόννησον, εἰς τὸ Ἁγίον Πέλαγος, ζητῶν αὐτὸν ἀπανταχοῦ καὶ μηδαμοῦ εὐρίσκων. Ὁ δὲ Πασόμπευς καὶ ἐκ τῆς κρυπτικῆς ἐκείνης δὲν ἔπαυσεν ἀνταποκρινόμενος μετὰ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις φίλων του, ἰδίως μετὰ τοῦ Μάνθου Οἰκονόμου, καὶ μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἰδίως μετὰ τοῦ Χαλέτ Ἐφένδη. Ὁ μὲν πρῶτος τὸν ἐπληροφόρει κατὰ διαδοχὴν περὶ ὅλων τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ του· ὁ δὲ Χαλέτης τὸν παρηγορεῖ διὰ τῶν ἐπιστολῶν του καὶ τὸν συνεβούλευε νὰ μὲν καλῶς πεφυλαγμένος, διότι θέλει ἐντὸς ὀλίγου ἔλθῃ καιρὸς, καθ' ὃν αὐτὸς ὁ σουλτάνος θέλει ζητήσῃ αὐτὸν καὶ ἀναδείξῃ μέγαν καὶ ἐπιφανῆ, δίχως τῶν 500,000 γροσίων, ἅτινα πολλάκις ἐπρόσφερον, ἵνα ἀπαλλαγῇ τῆς ἐξορίας. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἐκούσιος ἐκεῖνος δεσμώτης ἀπόλεσε τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Μαχμούτμπεὺ καὶ μετὰ τῶν ἀρχαίων καὶ πιστῶν αὐτοῦ φίλων τῆς Καρύστου, ἀπῆλθε λάθρα εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἵνα ἀναπνεύσῃ ὀλίγον. Ἡ ἐκεῖ ἀπέλευσις του δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνῃ ἄγνωστος εἰς τὸν Ἄλῃ πασᾶν, ὅστις ἐν τῷ ἅμα ἐκίνησε πάλιν οὐρανὸν καὶ γῆν ἵνα τὸν καταστρέψῃ. Τούτους δὲ τοὺς κινδύνους φεύγων ὁ Πασόμπευς ἐπορεύθη αὐθις εἰς Δράμαν καὶ κατεκλείσθη εἰς τὴν προτέραν φωλεάν. Ὁ Ἄλῃ πασᾶς ὑπώπτευσεν

ποῦ εἴρε πάλιν ἄσυλον τὸ θῦμα του καὶ ἔστρεψε πάντα τὰ βέλη αὐτοῦ κατὰ τοῦ Δράμαλη. Πρὸ πάντων κατέρωθωσε νὰ προχειρισθῇ οὗτος Ἀρπᾶ-Ἐμινίς, διότι τὸ ὑπόργημα τοῦτο ἡδύνατο νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ ἄπασαν τὴν περιουσίαν του, ἐπιβάλλων εἰς αὐτὸν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προκαταβάλλῃ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν πολλοὺς φόρους, τοὺς ὁποῖους οὐδὲ ἡ Πύλη δὲν ἡδύνατο νὰ εἰσπράξῃ. Ἀναχωρήσαντος οὕτω τοῦ Δράμαλη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ Πασόμπευς, στερηθεὶς τὸν μόνον σύντροφον τῆς ἐρημίας του καὶ μὴ εἰμπορῶν νὰ ὑποφέρῃ αὐτὴν, ἀπῆλθε μετημφισμένος καὶ ἀγνωρίστος εἰς τινὰς ὄρεινὰς ἐξοχὰς, ὅπου διέτριψεν ἐπὶ τινὰς μῆνας, ὑπὸ ὀλίγων φρουρούμενος σωματοφύλακων, μετὰ τοῦ ποιμένου καὶ χωρικῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Δράμαλην· ὁ δὲ Ἄλῃς, πεποισθὸς ὅτι διατρίβει ἐτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ προστάτου αὐτοῦ, ἐπιτυχᾶναι νὰ πυρπολήσῃ, διὰ πέντε Ἀθῶνων Συπαριωτῶν, χριστιανῶν τὸ γένος, τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἐνδιαίτημα, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ, ἐκτὸς τῶν πολλῶν τιμαλφῶν λίθων, ἀνελύθη καὶ μέγα μέρος τοῦ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ θησαυροῦ τοῦ δυνάστου τῆς Μακεδονίας. Ἡ ζημία αὐτοῦ ἐξετιμήθη εἰς 10 καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμύρια τουρκικῶν γροσίων, ἅτινα, ὡς καὶ προηγουμένως ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ εἴπωμεν, ἤθελον ἰσοδυναμῆν πρὸς τὸσαῦτα καὶ ἐτι πλείονα δραχμῶν ἑκατομμύρια. Ἀλλὰ ἡ λάμψις τῆς πυρκαϊᾶς ταύτης ὑπῆρξε τὸ προάγγελμα τῆς δύσεως τοῦ ἀπαισίου τῶν Ἰωαννίνων ἀστέρως.

Ὁ μὲν Μαχμούτμπεὺς ὑπέμεινε γενναίως τὴν συμφορὰν εἰπὼν, ὅτι αὕτη ἀπαθανατίζει τὸ ὄνομά του, μαρτυροῦσα τί εἶναι ἔτοιμος νὰ θυσιάσῃ ἵνα σώσῃ τὸν φίλον αὐτοῦ. Κατηγόρησε μὲν τὸν Ἄλῃν ἐπὶ τῇ κακουργίᾳ, τὸν κατηγόρησεν ὅμως μόνον ἵνα ἐξερεθίσῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τῆς βασιλείας. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔλαβεν εἰς ἀπάντησιν, ὅτι χρεῖα ἐτι ὑπομονῆς· ἀλλ' ὁ Πασόμπευς, τυπτόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος, ὅτι ἐγένετο παραίτιος τηλικούτου ἀτυχήματος τοῦ προστάτου αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ τολμήσῃ τὰ πάντα. Ὁ Ἄλῃ πασᾶς ἐπολιόρκει τότε τὴν Δίβραν, κωμόπολιν τῆς Σκόδρας, περιελθούσαν εἰς τὸ ἐσχάτον τοῦ κινδύνου· ἐξηκολούθει δὲ βασιλῶν τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀντιπάλου του ἐν φυλακῇ ὑπογείῳ, ἐν ἧ εἶχεν ἀποθάνει ἐν τῷ μεταξύ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ θυγάτηρ. Ὅθεν ὁ Πασόμπευς ἐπέμφε διὰ δύο πιστῶν σωματοφύλακων δύο εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀναφορὰς· διὰ τῆς πρώτης οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως Δίβρης ἀνήγγελλον εἰς τὸν σουλτάνον τὸν κίνδυνον εἰς ὃν διετέλει ἡ πατρίς αὐτῶν πολιορκουμένη ὑπὸ τοῦ ἀπίστου Ἄλῃ πασᾶ, τοῦ ὁποῦ σκοπὸς ἦτο, ἔλεγον, νὰ ἐξοντώσῃ τὸ Ὄσμανικὸν κράτος καὶ νὰ κατασταθῇ αὐτὸς αὐθαίρετος αὐτοῦ τυράννος· διὰ δὲ τῆς δευτέρας ἀναφορᾶς ἡ σύζυγος τοῦ Πασόμπευ ἐξετραγώδει τὰς συμφορὰς, ὅσας

ἔπασχον ἀπὸ τοῦ τυράννου ἐκείνου γυναῖκες Ἰσμαηλίτιδες ἐπιφανείς, πισταὶ ἀκόλουθοι τοῦ προφήτου Μωάμεθ, ἐπτάκις τῆς ἡμέρας προσευχόμεναι, καὶ ἐπεκαλεῖτο μετὰ δακρύων τὸ ἔλεος τῆς βασιλείας. Οἱ σωματοφύλακες φθάσαντες εἰς τὴν βασιλεύουσαν συνεννοήθησαν μετὰ τῶν φίλων τοῦ Πασόμπευ καὶ ὠδηγήθησαν πῶς νὰ ἐγχειρίσωσι τὰς δύο ἀναφοράς συγχρόνως. Πεντήκοντα πληρωμένοι γκέγκιδες ἐκ τῶν κρεωπωλῶν καὶ τῶν σαλεπτσιδῶν τῆς πόλεως ἔδωκαν τὴν πρώτην καθ' ἣν στιγμὴν ὁ σουλτάνος ἐξήρχετο, τὴν παρασκευὴν, ἐκ τοῦ Τζαμίου, φωνάζοντες ὡς ἀπὸ μέρους τῶν Διβριωτῶν: "Πλεως γένοιτο ἡμῖν ὁ Θεός! Ἐνταῦτ' ὁ δὲ ὁ πληρεξούσιος τοῦ Πασόμπευ Ἰσλάμ-τζάμης ἐνεχείρισε τὴν δευτέραν μετὰ μεγάλων καὶ κλαυθμηρῶν κραυγῶν. Ὁ σουλτάνος, παραλαβὼν τὰ ἔγγραφα καὶ ἀναγνούς αὐτὰ μετὰ τὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπιστροφήν, ἠσθάνθη τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ φιλοτιμίαν εἴπερ ποτὲ προσβεβλημένη, καὶ συσκεφθεὶς τὴν ἐπιούσαν διὰ μακρῶν μετὰ τοῦ Χαλέτ' Εφένδη, ἐξέδωκεν ἀμέσως εἰς τὸ Διβάι Χατί Χουμαγιούν, ἥτοι ἱεράν βασιλικὴν προσταγὴν, δι' ἧς ἀνεκήρυξε μὲν τὸν Πασόμπευ ἐλεύθερον τῆς προεπιβληθείσης ἐξορίας, μετεκαλέσατο δὲ αὐτὸν εἰς τὰς βασιλείας. Ἡ πρώτη αὕτη πράξις, γενομένη ἐν ἀρχῇ τοῦ 1849, προανήγγειλε τὴν πτώσιν τοῦ τυράννου τῶν Ἰωαννίνων. Ἀλλὰ τοσαύτη ἦτο ἡ πολυμήχανος τοῦ Ἀλῆ βραδουργία καὶ τοσοῦτος ὁ φόβος ὃν ἐνέπνεε πάντοτε εἰς τὸν σουλτάν Μαχμούτην, ὥστε ἔτος ὀλόκληρον καὶ ἐπέκεινα ἔμελλεν εἶναι νὰ παρέλθῃ πρὶν ἢ κατὰ μάτιον τοῦ 1820 ἐκδοθῇ τὸ περίφημον ἐκεῖνο Χατί Σερῖφ, δι' οὗ ὁ Ἀλῆς ἀνεκνήρυχθη ἔνοχος προδοσίας καὶ προγεγραμμένος, ἐὰν ἐντὸς 40 ἡμερῶν δὲν ἐμφανισθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἀπολογηθῇ. Μὴ ἐμφανισθέντος δὲ ὡς εἰκὸς τοῦ Ἀλῆ, εἶδε τελευταῖον ὁ Πασόμπευς πληρωθείσας τὰς πρὸς τὴν Θεῖαν δίκην ἐλπίδας αὐτοῦ, καὶ ἀμειφθεῖσαν τὴν θαυμαστὴν καρτερίαν καὶ τέχνην μεθ' ἧς ἐπὶ πεντεκαίδεκα περίπου ἔτη ἀντέστη εἰς τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἐπιβουλὰς, ἀναγορευθεὶς ἡδὴ πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐκπεμφθεὶς μετὰ δυνάμεως πρὸς καθάρσεις τοῦ ἀποστάτου.

Ἄλλοτε θέλομεν ἱστορήσει, ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου, τὸ δεύτερον τοῦτο τοῦ βίου αὐτοῦ μέρος, μετὰ τοῦ ὁποῦ στενώτατα συνδέεται ἡ ἑναρκίς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Κ. ΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ ἕκτασις τῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος εἶνε 720 γεωγραφικὰ μίλια, ἐνῶ τῆς Ἰταλίας εἶνε 580, τῆς δὲ Γαλλίας 275. Ἐν γεωγραφικὸν μίλιον ἔχει 7419 μέτρα γαλλικὰ, δηλ. κἄτι ὀλιγώτερον ἀπὸ ὅ,τι εἶνε τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς διάστημα.

ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ

Κατὰ τὸν LEGOUVÉ.

Τὰ διάφορα συστήματα ἀγωγῆς, ἅτινα τὰ νῦν κρατοῦσιν ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς κοινωνίαις πότε μὲν τείνουσιν εἰς τὸ ν' ἀφαρπάσωσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς μητρικῆς ἐπιδράσεως, πότε δὲ ἀπ' αὐτῆς καὶ μόνης νὰ ἐξαρτήσῃσι πᾶσαν τὴν ἀγωγὴν.

Ἄν μὲν ἦνε θῆλυ τὸ παιδίον, ὅπερ πρόκειται ν' ἀνατραφῇ, ἔχουσι πᾶσαν τὴν εὐθύνην οἱ γονεῖς καὶ πᾶσαν τῆς ἀγωγῆς τὴν φροντίδα, ἂν δὲ ἄρρεν, ἀναλαμβάνει τὸ δημόσιον πᾶσαν εὐθύνην καὶ πᾶσαν φροντίδα.

Ὅπως ἐν πολλοῖς ἄλλοις οὕτω καὶ ἐνταῦθα, οὐδέτερον εἶνε ὀρθόν ἢ ἀλήθεια κείται πλησίον εἰς ἀμφοτέρω ἢ μᾶλλον ὑπὲρ ἀμφοτέρω. Ἡ κατ' οἶκον ἀγωγή πρέπει νὰ συμβαδίζῃ μετὰ τῆς δημοσίας, ἢ μία πρέπει νὰ συμπληροῖ τὴν ἑτέραν. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ὀρθοῦ τῶν ἐδῶ λεγομένων ἐκτίθεμεν τὰ ἑξῆς.

Ἄν τείνωμεν τὸ οὖς μόνον εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας, λέγουσι τινες τῶν ἠθικολογούντων, θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τόσοον φυσικὸν φαίνεται τὸ ν' ἀνατρέφονται τὰ ἄρρενα μέχρι τοῦ δωδεκάτου τοῦλάχιστον τῆς ἡλικίας ἔτους ὑπὸ τῶν γονέων, ὥστε οὐδόλως ἀναλογίζεται τις ἂν ἦνε καὶ δυνατὸν τοῦτο καὶ ἂν τὰ σπάνια παραδείγματα, ἅτινα ἐν τῇ κοινωνίᾳ βλέπομεν παιδίων ἐπιδοσάντων ὑπὸ μόνην τὴν τῶν γονέων ἐποπτεῖαν, πρέπει διὰ τὴν ὀλιγότητά των νὰ ληθῶσι πρὸ ὀφθαλμῶν. Καὶ ὄντως, ὅταν λέγωμεν γονεῖς νοοῦμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ἄλλ' ὁ μὲν πατήρ ἕνεκα τῶν ἰδίων ἀσχολιῶν οὐδέποτε σχεδὸν εἶνε εἰς θέσιν νὰ παράσχῃ τὴν προσήκουσαν ἀγωγὴν ἔστω καὶ μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους. Μητέρες δὲ πόσαι ἔχουσι τὴν ἰκανότητα ν' ἀναλάβωσι καθῆκον τόσοον μέγα καὶ τόσοον σπουδαῖον; Ἄλλαι μὲν ἕνεκα πενίας, ἄλλαι δὲ διὰ τὸ ἐπισφαλὲς τῆς υγείας των καὶ αἰ πλείσται δι' ἑλλειψίν τῶν ἀπαιτουμένων γνώσεων παντάπασιν ἀδυνατοῦσι ν' ἀναθρέψωσι καὶ νὰ ἐκπαιδύσωσι τὰ τέκνα των μόναι. Καθόλου δὲ πρέπει νὰ ἐξαίρεθῶσιν αἱ τῆς κατωτέρας τάξεως γυναῖκες.

Δυνάμεθα λοιπὸν ὡς γενικὸν κανόνα νὰ δεχθῶμεν ὅτι αἱ μητέρες δὲν δύνανται ν' ἀναλάβωσιν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδίων. Ἄλλ' ἂς ἀπιδώμεν εἰς τὰς σπανίας ἐκεῖνας μητέρας, αἵτινες καὶ δύνανται καὶ θέλουσι νὰ πράξωσι τοῦτο. Ἡ ἀνατροφή ἐνὸς παιδίου ἀπαιτεῖ διηνεκὴ καὶ ἀδιάκοπον φροντίδα καὶ ἐνασχόλησιν εἰς ταύτην πρέπει ν' ἀφιερῶσιν καὶ χρόνον καὶ διασκεδάσεις καὶ σχέσεις κοινωνικὰς. Ἡ μήτηρ ἢ ἀνατρέφουσα μόνη τὸ τέκνον τῆς καὶ ἀναλαμβάνουσα πᾶσαν τὴν εὐθύνην πρέπει νὰ προσέχῃ τινες συχνάζουσιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, μὴ τι-

νος οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι καταστρέψωσι σειρὰν ὀλην διδασκαλίας, πρέπει νὰ ἐπιβλέπῃ τοὺς ὑπηρέτας, ὧν οἱ ἀνάγωγοι τρόποι δύνανται νὰ παραβλάψωσι τὸ ἔργον τῆς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν σύζυγον τῆς πρέπει νὰ ἐπιτηρῇ πολλὰκις ἐλαφρόν τι διήγημά του ἢ ἀπερισκέπτως λόγος του δύνανται εἰς μίαν στιγμὴν ν' ἀνατρέψῃ πολλῶν ἡμερῶν ἠθικὰς διδασκὰς. Καὶ δὲν ἀκούσι ταῦτα μόναι καὶ αὐτὸν τὸν ἑαυτὸν τῆς πρέπει νὰ ἐπιβλέπῃ ἢ τοιαύτη μήτηρ. Ἀπ' ἧς στιγμῆς ἠθέλησε μόνη ν' ἀναλάβῃ τὸ ἅγιον ἔργον τῆς διαπλάσεως τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας τοῦ τέκνου τῆς, δὲν ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα νὰ τυρβάξῃ περὶ μάταια πράγματα, νὰ ἦνε ἰδιότροπος ἢ κενόδοξος ἢ νὰ κομψεύηται, διότι πρέπει νὰ ἦνε ζωντανὸν αὐτὴ μάθημα καὶ πρὸ τοῦ νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν νὰ μορφώσῃ ἄλλους, πρέπει ἢ ἴδια νὰ ἦνε μορφωμένη. Ἡ αὐστηρά, ἀλλ' ὀρθή αὕτη ἐκθεσις τῶν μητρικῶν καθήκοντων δὲν συμφωνεῖ δυστυχῶς, ἂν καὶ ὑπάρχωσιν ἐξαίρεσεις καὶ αὐταὶ ὅμως φαινομενικαὶ μᾶλλον ἢ πραγματικαί, πρὸς ὅ,τι συνήθως βλέπομεν γινόμενον ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Αἱ μητέρες ἀπλοῦστατον θεωροῦσι πρᾶγμα τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων των, νομίζουσι δὲ ὅτι ὅπως τρέφουσιν αὐτὰ βρέφῃ ὄντα ἐκδίδουσιν εἰς τροφοῦς, οὕτω δύνανται καὶ νὰ τ' ἀναθρέψωσιν. Ἐκλέγουσι δὲ ἄρα τὸν πρῶτον τυχόντα διδάσκαλον, οὗ δὲν εἶνε εἰς κατάστασιν νὰ διαγνώσῃσι τὴν ἀξίαν, καὶ πιστεύουσι ὅτι ἐπραξάν οὕτω πᾶν ὅ,τι εἶχον καθῆκον νὰ πράξωσι, παραδίδονται εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ματαιότητας τοῦ κόσμου ἀναπαυμένην ἔχουσαι τὴν μητρικὴν των συνείδησιν. Καὶ τὸ ἔσπερας, πρὸ τοῦ ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸν χορὸν ἢ εἰς τὴν συναναστροφήν τῆς Κυρίας δεῖνα, εἰσέρχονται ἐστολισμέναι ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὡς ἐν παρέργῳ καὶ διὰ τὸν τύπον μόνον εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ μελετᾷ τὸ τέκνον των, καὶ κλίνουσαι πρὸ αὐτοῦ τὴν ἀνοστόλιστον καὶ μυρβρεκτον κεφαλὴν των, τὸ ἀσπάζονται καὶ τῷ παραγγέλλουσι μετ' ἀδιαφορίας: *Νὰ διαβάσῃς τὰ μαθήματά σου ἀκούς, παιδί μου;* Καὶ φεύγουσι καταλείπουσαι εἰς τὴν ἀπαλὴν καὶ νεαράν ἐκείνην καρδίαν τὴν διάφωρον καὶ ἄσχημον εἰκόνα τῆς μητρὸς ὀρχουμένης καὶ τοῦ τέκνου καταλειμμένου μόνου κατ' οἶκον. Καὶ νομίζετε λοιπὸν ὅτι πείθεται εἰς τοὺς λόγους σας τὸ μικρὸν ἐκεῖνο πλάσμα, ἀκούον καθ' ἑκάστην στιγμὴν τὴν αἰωνίαν ἐκείνην δικαιολόγησιν τῶν πράξεών μας: *ἡμεῖς εἴμεθα μεγάλοι, σὺ εἶσαι μικρός; ὑπακούει, ἀλλ' εἰς τὰ βάθη τῆς μικρᾶς του καρδίας βόσκει ἢ περιφρόνησις τῆς ἡλικίας του, ἢ ζήλια τῆς ἰδικῆς μας. Πιστεύει ὅτι ὅταν γείνη τις μεγάλος δύνανται τὸ πᾶν νὰ πράξῃ, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐνσπείρεται ἐν αὐτῷ ὁ ὀλέθριος σπόρος τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ.* Ἐκεῖθεν ἀρχίζει τὸ κακόν.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι σάτυρα εἶνε ἢ

εἰκὼν, ἢν ἀτέχνως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διεγράψαμεν, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι δύνανται ὄντως ἢ μήτηρ ν' ἀναθρέψῃ μόνη τὸ τέκνον τῆς, καὶ πάλιν, λέγουσιν οἱ ἐναντιούμενοι εἰς τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν, ἢ ἀποκλειστικῆς τῆς μητρὸς ἐπὶ τοῦ παιδίου ἐπίδρασις δὲν ἔχει καλὰ ἀποτελέσματα.

Τὸ κυριώτατον δὴλον ὅτι, ὅπερ λείπει τὰ νῦν ἀπ' ἡμῶν τῶν νεωτέρων, εἶνε ἡ μεγαλοψυχία καὶ ὁ πατριωτισμός. Ἐχομεν ἐπιστήμονας, σοφοὺς, βιομηχάνους πολλοὺς, ἀλλ' ὀλίγους ἄνδρας, ἔτι δ' ὀλιγώτερους χρηστοὺς πολίτας. Εἶνε δ' ὁμολογούμενον ὅτι μόνον ἢ ὑπὸ τῆς πολιτείας παρεχομένη ἀγωγή, ἢ δημοσία δὴλα δὴ ἐκπαιδεύσις δύνανται νὰ παρασκευάσῃ πολίτας ἀγαθοὺς καὶ ἀνδρείους. Ἄν ἡ μητρικὴ ἀγωγή παραταθῇ μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας, τὸ παιδίον θὰ ἐμφορηθῇ ὑπὸ ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων στενῶν καὶ ἀτομικῶν καὶ ὄχι εὐρέων καὶ γενικῶν, θ' ἀποκτήσῃ φίλαυτόν τινα αἰσθηματικὸτητα ἀντὶ τῆς ἀφοσιώσεως ἐκείνης εἰς τὸ κοινὸν καλόν, ἥτις μᾶς ταυτίζει, οὕτως εἶπεῖν, πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἡ ἄδολος καὶ ἄνευ συμφέροντος πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη ἐκλείπει τότε πρὸ τῆς φιλαύτου ἀγάπης τῆς οἰκογενείας, διότι καὶ ἡ τῆς οἰκογενείας ἀγάπη εἶνε φιλαυτία, λεπτοτάτη μὲν ἀληθῶς καὶ ὠραιότατη καὶ τρυφερωτάτη, ἀλλὰ πάντοτε φιλαυτία. Πρέπει λοιπὸν, λέγουσιν, ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν νὰ παύῃ ἢ κατ' οἶκον ἀγωγή, ἥτις χαυνώνει τὸν χαρακτῆρα, περιορίζει τὸ πνεῦμα καὶ ἀπομονώνει τὴν καρδίαν.

Ἐξεθήκαμεν τὰς ἐνστάσεις ταύτας τῶν νομιζόντων ὅτι οὐδόλως πρέπει ἢ μήτηρ νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς τῶν παιδίων ἀγωγῆς, ὡς οἶόν τε ἀκριβῶς νῦν ἀπαντῶμεν.

Καὶ εὐθὺς μὲν κατὰ πρῶτον εἶνε σόφισμα τὸ λεγόμενον ὅτι τάχα ἀδύνατον εἶνε εἰς τὴν μητέρα ν' ἀναθρέψῃ τὸ τέκνον τῆς ὡς δεῖ. Αὐτὰ τὰ πράγματα διαψεύδουσι τὴν ἰδέαν ταύτην. Μήπως δὲν βλέπομεν καθ' ἑκάστην μητέρα καταγινόμενας ἀνευδότης εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων των καὶ ἐπιβλεπούσας μετ' ἀπιστεύτου ζήλου καὶ ἀκριβείας τὴν διδασκαλίαν τὴν ὑπὸ τῶν διδασκάλων γινόμενην εἰς αὐτὰ; Ἄν δὲ ὑπάρχωσι μητέρες ἔχουσαι καὶ θέλησιν πρὸς τοῦτο καὶ ἐπιθυμίαν, τίς δύνανται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἢ ὑπ' αὐτῶν παρεχομένη ἀγωγή δὲν ἔχει καὶ πλείστα πλεονεκτήματα; Βεβαίως, ἢ δημοσία ἐκπαιδεύσις ἐπιδρᾷ δραστηρίως καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐπὶ τῶν χαρακτῆρων. Ἐκεῖ, εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, τὰ παιδία, ἐπειδὴ μόναι των καὶ ἄνευ προφανοῦς τινὸς βοηθείας ἀντιμετωπίζουσι τοιοῦτους ἐπίστατες δὲ καὶ τόσοον θρασεῖς συμμαθητάς, συνεθίζουσι νὰ γείνωνται εὐσταθέστερα γίνονται δὲ καὶ διακαίτερα διότι κινθάνουσι νὰ σέβωνται καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἐπίσης ἀπροσατεῦτου τὰ δικαιώματα. Καὶ, τὰ δημόσια σχολεῖα ταπεινώνουσι τὴν ὀ-

φρὸν τὴν ὑπεροπτικὴν, ἀνυψοῦσι τὸ ἔλλογον φρόνημα, πληροῦσι θάρρους τοὺς δειλοτέρους καὶ τοὺς ἐκ φύσεως μὴ πολὺ κοινωνικούς, ἀλλ', ἀδολογησόμενοι καὶ τοῦτο διότι εἶνε ἀληθές, εἰς τὰ σχολεῖα τὰ δημόσια δύνανται οἱ παῖδες νὰ συνθέσωσι νὰ ψεύδωνται, νὰ φθονῶσι, νὰ ἦνε ἀνάγωγοι, ἔστιν ὅτε καὶ μοθηροί. Ἴψον νέον τινὰ εἴτε ἀγριωτέρου εἴτε ἀδυνατοτέρου χαρακτῆρος ἐντὸς τοῦ κόσμου ἐκείνου, ἔνθα βασιλεύει τὸ πλῆθος καὶ ἡ δύναμις, καὶ θὰ κατασταθῇ, ἔσο βέβαιος, σκληρὸς ἢ δειλός, δεσποτικὸς ἢ ταπεινόφρων ἀφίνω τᾶλλα τὰ ἐλαττώματα. Ὁ βίος ὁ ἐν κοινῷ εἶνε βίος ἀγώνων, εἰς οὓς ἔνοπλος πρέπει τις νὰ παραστῇ· ἀλλὰ τίς θὰ ὀπλίσῃ τὸ παιδίον; Ἡ μήτηρ μόνη. Ἄν ἡ μητρικὴ ἀγωγή, μέχρι τοῦ δωδεκάτου τῆς ἡλικίας ἔτους παραταθῆσθε, δὲν ἐνεκόλαψεν εἰς τὸ παιδίον τῆς τιμῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας τὸ συναίσθημα, ἂν δὲν ἐστήριξε τὴν σκάζουσαν ἠθικότητά του κατὰ παντὸς κακοῦ παραδείγματος, ἂν δὲν κατάρθωσεν, ὥστε τὸ παιδίον ν' ἀποτροπιάζηται τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πονηρίαν, ἂν καὶ αὐτὴν τὴν φυσικὴν του ἴσως μαλακώτατα δὲν ἠδυνήθη κατὰ τι νὰ τραχύνῃ, ἀπόλωτο τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τὰ δημόσια σχολεῖα ἢ θὰ τὸ συντριψῶσιν ἢ θὰ τὸ καταστήσωσι μοθηρόν. Καὶ ἂς μὴ μοῦ ἐπαναλάβῃ τις τὸ τετριμμένον ἐκεῖνο, ὅτι δῆθεν τυφλόνει τὴν μητέρα ἢ πολλὴ ἢ ἀγάπη. Ὅχι, ἀπαντῶ, οὐδὲν ὀξυδερκέστερον μάλιστα τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀγάπης· κρύπτει τις, ναί, τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων, οὐς ἀγαπᾷ, πάντοτε ὅμως τὰ βλέπει. Ἄς μὴ νομίσῃ δὲ πάλιν τις ὅτι πάντοτε ἡ μήτηρ εἶνε ἀδύνατος πρὸς τὰ τέκνα τῆς· ἐκεῖναι μόνον αἱ μητέρες δεικνύουσιν ἀδυναμίαν πρὸς τὰ τέκνα των ὅσαι δὲν νοοῦσι τὸ καθῆκόν των. Ἡ μήτηρ ἢ ἱκανὴ ν' ἀναθρέψῃ τέκνα φέρεται πρὸς αὐτὰ καὶ κατ' αὐτῶν γενναίωτον παρὰ ὁ πατὴρ αὐτός. Ἄν τὸ παιδίον πρόκειται νὰ ὑποστῇ χειρουργικὴν τινα ἐγχείρισιν ὁ πατὴρ φεύγει, ἡ μήτηρ μένει. Καὶ εἶδον μητέρα, τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν μᾶλλον ἀφροσιωμένην τῶν μητέρων, ν' ἀρπάσῃ τὸ παιδίον τῆς, τὸ ὅποιον εἶχε διαγιάσει τὴν χεῖρα συμμαθητοῦ του τινός, καὶ νὰ δαγκάσῃ τὴν χεῖρά του ἕως ὅτου ἔτρεξε τὸ αἷμα. Ποῖος πατὴρ θὰ ἔδιδε τοιοῦτον ἥρωϊκὸν μάθημα; Θέλεις λοιπὸν νὰ μορφώσῃς τὸν χαρακτῆρα τοῦ τέκνου σου; προσπάθησον νὰ παρὰσχῆς αὐτῷ μητρικὴν ἄμα καὶ δημοσίαν ἀγωγήν.

Ἄν ἦνε ἀληθές, καὶ βεβαίως εἶνε, ἐκεῖνο, ὅπερ πολλάκις καὶ πολυτρόπως ἔλεγεν ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος διδάσκαλος, ὁ ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης, ὅτι δῆλα δὴ οὐδαμῶς ὠφέλιμος ἀποβαίνει ἡ διδασκαλία, ἂν δὲν συνδέωνται, ὅτε διδάσκων καὶ ὁ διδασκόμενος, δι' ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως, τίς ἄλλος διδάσκαλος, τίς ἄλλος ἐπόπτης δύνανται νὰ πλεονεκτῇ μᾶλλον τῆς μητρὸς κατὰ τοῦτο;

Συχνάκις ἀκούομεν νὰ λέγηται ὅτι πλεῖστοι διάσημοι ἄνδρες ἐξεπαιδεύθησαν παρὰ τῶν μητέρων αὐτῶν, ὁ Σχίλλερ π. χ., ὁ Λαμαρτίνος καὶ ἄλλοι. Δὲν πρέπει βεβαίως νὰ νοήσωμεν τὸ πρᾶγμα κατὰ λέξιν, ὅτι παρὰ τῆς μητρὸς των ἔμαθον ἱστορίαν ἢ γλώσσας ἢ τι τοιοῦτον, ἀλλ' ὅτι αἱ μητέρες ἐκεῖναι ἐνεστάλαξαν εἰς τοὺς μεγάλους καταστάνας υἱοὺς των τὴν γλυκύτητα τῆς γυναικείας καρδίας, ἣτις εἶνε ἀπαραίτητος εἰς πάντα ἀληθῶς μέγαν ἄνδρα. Καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν λοιπὸν τῆς διανοίας, ὅπως διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος, πρέπει νὰ συμβαδίζῃ ἡ μήτηρ εἰς τὸ σχολεῖον. Μένει ἡ καρδία. Δὲν προτιθέμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν ἐνταῦθα ἀναλυτικῶς καὶ ἐν ἐκτάσει περὶ τῆς πρὸς τὴν οἰκογένειαν στοργῆς, ἣτις πρῶτον καὶ κυριώτατα ἀπορρέει ἐκ πάσης ἀγαθῆς ἀληθῶς καρδίας. Οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ δυνάμενος ν' ἀρνηθῇ ὅτι ταῦτα τὰ συναισθήματα, καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια, οὐδεὶς ἄλλος εἶνε ἐπιτηδείωτος νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸ παιδίον ἢ ἡ μήτηρ. Περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην. Καὶ περὶ τούτου δὲ ἀρκεῖ καὶ μόνον νὰ ὑπομνήσωμεν τὰς ἀρχαίας Σπαρτιάτιδας, ν' ἀναφέρωμεν μόνον τῆς Οὐετουρίας ἢ τῆς Κορνηλίας τὸ ὄνομα, νὰ ὑπενθυμίσωμεν τῶν παλαιῶν Γαλατῶν τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἐμάχοντο καὶ ἀπέθνησκον πλησίον εἰς τοὺς ἄνδρας των, τὰς ἀρετὰς των κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν γυναικῶν, τὰς ἡρωίδας τέλος τῆς ἡμετέρας, τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως. Ἀεῖποτε ζωηρότατοι ὑπῆρξαν οἱ ὑπὲρ πατρίδος παλμοὶ τῆς γυναικείας καρδίας καὶ οὐδεὶς ἄλλος πλὴν τῆς μητρὸς δύνανται εἰς παιδικὰς καρδίας νὰ ἐμφυσῆσιν καὶ νὰ στηρίξῃ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην.

Πρέπει λοιπὸν, διὰ νὰ ἦνε πλήρης καὶ τελεία ἡ ἀγωγή τῶν τέκνων, νὰ συμβαδίζῃ, ἐπαναλαμβάνομεν, ἢ ἐν τῷ σχολεῖῳ διδασκαλία καὶ ἢ κατ' οἶκον μητρικὴ ἐπιτήρησις. Αἱ δύο αὗται, οὕτως εἰπεῖν, ἐπενέργειαι, συμπληροῦσαι ἢ μία τὴν ἄλλην, δύνανται νὰ καταστήσωσιν ὅσον ἐνδέχεται τελείαν τὴν ἀγωγήν καὶ ν' ἀναδείξωσι ποτὲ τὸν παῖδα ὡς οἶόν τε καλὸν κάγαθον ἄνδρα καὶ χρῆστὸν πολίτην. **

ΤΟ ΔΙΣΕΚΤΟΝ ΕΤΟΣ

Ἡ πρώτη ἀνακάλυψις περὶ τῶν 6 ὥρῶν τῶν προσθετέων εἰς τὰς 365 τοῦ ἔτους φαίνεται οὔσα ἀρχαιοτάτη, καίτοι ἡ τοῦ σφάλματος διόρθωσις βραδέως ἐπῆλθεν.

Ὁ Πλάτων εἶχε μάθει αὐτὴν ὡς τι μυστήριον παρὰ τῶν αἰγυπτίων ἱερέων, ἀλλ' οὐχ ἤττον οἱ ἀρχαῖοι ἐξηκολούθησαν ὑπολογίζοντες τὸ ἔτος εἰς 365 ἡμέρας ἀκριβῶς. Οὕτως ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος προήρχετο σφάλμα 2½ περιπέτου ὥρῶν

ἐπὶ ἑλαττον. Πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ὁ Ἰούλιος Καίσαρ μετεπέμψατο ἐξ Αἰγύπτου Σωσιγένη τὸν Ἀλεξανδρέα, ὅστις ἐπενόησε τὸ δίσεκτον ἔτος ἐκ 366 ἡμερῶν προσθετέον ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, τῶν λοιπῶν ἔτων ἐχόντων ὡς καὶ πρότερον ἀνὰ 365 ἡμέρας.

Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ὠνομάσθη Ἰουλιανόν, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Τὸ ἔτος 4½ π. Χ., ὅτε καὶ ἐφρονεῖτο ὁ περιώνυμος δικτάτωρ, ἦν τὸ πρῶτον ἐφ' οὗ ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ κανὼν οὗτος, ἀλλ' ἀντὶ τῆς μιᾶς ἐμβολίου ἡμέρας ἐδέησε νὰ προστεθῶσιν 90 ἡμέραι, ὅπως ἡ χρονολογία ἀνταποκρίνηται φυσικῶς εἰς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καθ' ὃν τρόπον ἔχει καὶ ταῦν, διότι εἰς τοσαύτας ὑπελογίσθη τὸ ἐπὶ ἑλαττον σφάλμα ἕνεκα τῶν παραλειφθέντων λεπτῶν ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας. Διὸ καὶ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκλήθη ἔτος συγχύσεως (annum confusionis.)

Ἡ ἐμβολίμος ἡμέρα ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος μετὰ τὴν 24^{ην} Φεβρουαρίου. Ἡ 25^η, καθ' ἣν ἐωρτάζετο ἡ τῶν Ταρκυνίων ἑξωσις, ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων sextus Calendae (ἢ ἕκτη τῶν καλενδῶν) ἡ ἐμβολίμος ἡμέρα, φέρουσα καὶ αὕτη τὸν ἀριθμὸν 25, ἐκλήθη δις ἕκτη (bis sextus), ἐξ οὗ καὶ τὸ ἔτος ἐκλήθη δίσεκτον. Βραδύτερον ἢ ἡμέρα αὕτη ἐτάχθη μετὰ τὴν 28^{ην} Φεβρουαρίου.

Ἄλλ' ἢ παρὰ τοῦ Καίσαρος ἡ μᾶλλον παρὰ τοῦ Σωσιγένους γενομένη διόρθωσις ἦν καὶ αὕτη ἐσφαλμένη, διότι ἡ προσθήκη μιᾶς ἡμέρας ὀλοκλήρου ἐξ 24 ὥρῶν εἰς τὸ δίσεκτον, ἦτοι τὸ τέταρτον ἔτος, συνεπάγεται τὸ ὅτι ἕκαστον τῶν 4 ἔτων ἔχει ἀκριβῶς ἡμέρας 365½. Ἄλλ' ἀντὶ 6 ὥρῶν, ἦτοι ¼ ἡμέρας, τὸ ἐπὶ πλέον ὑπολογιστέον κατ' ἔτος συνίσταται μόνον ἐκ 5 ὥρῶν, 48 πρώτων λεπτῶν καὶ 48 δευτέρων, τοῦ ὅπερ ἐν διαστήματι 4 ἔτων ἀπαρτίζει 23 ὥρας, 45 πρῶτα λεπτά καὶ 42 δευτέρα. Ὅθεν προστιθεμένης ὀλοκλήρου ἡμέρας, ὡς ἡμεῖς πράττομεν ἄχρι τῆς σήμερον, ἔχομεν 44 πρῶτα λεπτά καὶ 48 δευτέρα πλέον τοῦ πρέποντος. Τὸ περιπλέον τοῦτο ἐν διαστήματι 128½ ἔτων ἀποτελεῖ 24 ὥρας, ἦτοι μίαν ὀλοκλήρον ἡμέραν, ὥστε γενομένου τοῦ ὑπολογισμοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου δίσεκτου ἔτους, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 44 π. Χ. μέχρι τοῦ 1582, ὅτε ὁ Πάπας Γρηγόριος ΙΓ' ἐπεχείρησε τὴν τοῦ ἡμερολογίου διόρθωσιν, εὐρέθησαν ἡμέραι πλεονάζουσαι 10. Τούτων ὁ εἰρημένος Πάπας διέταξε τὴν ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ μηνὸς 8βρίου τοῦ 1582 ἔτους, διότι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὅτε ἐφθασαν εἰς τὴν 5^{ην} Ὀκτωβρίου ἠρίθμησαν 15 καὶ οὐχὶ 6. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, ὑπάρχει σφάλμα μιᾶς ἡμέρας ἀνὰ 128 ἔτη περίπου, ἦτοι τριῶν ἡμερῶν περιπλέον ἀνὰ πάντα τέταρτον αἰῶνα, ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ μὴ ὑπολογισθῇ ὡς δίσεκτον τὸ τελευταῖον ἔτος ἐκάστου αἰῶνος ὅπερ εἶναι δίσεκτον. Οὕτως ὅταν φθάσῃ τὸ 1900 ἔτος, ὅπερ εἶναι δίσεκτον,

οἱ μὲν καθολικοὶ καὶ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι θὰ ἔχωσιν αὐτὸ ἔτος κοινόν, ἡμεῖς δὲ, οἱ Ῥώσοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι θὰ ἔχωμεν δίσεκτον.

Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἐγένετο ἀμέσως δεκτὸν παρὰ πάντων τῶν καθολικῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν διαμαρτυρομένων οἱ μὲν Γερμανοὶ παρεδέξαντο αὐτὸ τῷ 1700, οἱ δὲ Ἀγγλοὶ τῷ 1752.

Τῆ σήμερον ἡ διαφορά μεταξὺ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ὅπερ ἔχομεν ἐν χρήσει, καὶ τοῦ Γρηγοριανοῦ, εἶναι 12 καὶ οὐχὶ 10 ἡμερῶν, διότι τὰ τελευταῖα ἔτη τῶν δύο τελευταίων αἰῶνων 1700 καὶ 1800 ἡμεῖς εἴχομεν δίσεκτα, ἐνῶ οἱ δυτικοὶ εἶχον ἔτη κοινὰ διὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα λόγον. Ἐὰν δὲ ἐξακολουθήσωμεν ἔχοντες ἐν χρήσει τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον μέχρι τοῦ 1900 ἔτους, ἐπειδὴ τὸ ἔτος τοῦτο ἡμεῖς μὲν θὰ ἔχωμεν δίσεκτον οἱ δὲ δυτικοὶ κοινόν, ἡ διαφορά τότε ἔσται 13 καὶ οὐχὶ 12 ἡμερῶν.

Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ὅπερ εἶναι προφανῶς ὀρθότερον τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀνταποκρίνεται μεθ' ἱκανῆς ἀλλ' οὐχὶ μετ' ἀπολύτου ἀκριβείας εἰς τὰ οὐράνια φαινόμενα, τοῦτο δὲ διότι τὸ σφάλμα μιᾶς ἡμέρας ἀνὰ 128½ ἔτη ἐπιφέρει σφάλμα 7 ἡμερῶν εἰς 900 ἔτη, καὶ ἐπομένως 28 ἡμερῶν εἰς 3600 ἔτη. Ἦδη ἀφαιρουμένων τριῶν δίσεκτων ἔτων ἀνὰ πᾶσαν περίοδον 400 ἔτων, ἔχομεν 27 μόνον ἡμέρας ἀφαιρετέας ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ τῶν 3600 ἔτων. Ὡπὸντι 9×400=3600, ἐνῶ 9×3=27 καὶ οὐχὶ 28. Ὁὰ χρειασθῇ λοιπὸν τὸ ἔτος 5200 νὰ ὑπολογισθῇ ἐξαιρετικῶς ὡς κοινόν, ἐνῶ θὰ ἦναι δίσεκτον. Ἀλλὰ τὸ σφάλμα τοῦτο τοσοῦτον ἀπέχει ἡμῶν, ὥστε δυνάμεθα ἀφόβως νὰ καταλίπωμεν τὴν περὶ διορθώσεως αὐτοῦ μέριμναν τοῖς ἡμετέροις ἀπογόνοις.

A. ΜΟΞ.

ΙΑΠΩΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΛΙΘΟΤΟΜΟΣ

Μετὰφρασις Ι. Σ. Κ.

Ἐξῆ ποτὲ ἐν Ἰαπωνίᾳ πτωχὸς τις λιθοτόμος, ἀπλοῦς ἐργάτης τῶν λατομείων. Ἡ ἐργασία του ἦτο σκληρὰ· εἰργάζετο πολὺ, ἐκέρδιζεν ὀλίγον καὶ δὲν ἦτο εὐχαριστημένος. — Ἄ! νὰ ἤξευρα τοῦλάχιστον, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ πλούσιος, νὰ ἀναπαυθῶ ἀπὸ τοῦ κόπου, νὰ ἀνακλίνωμαι ἐπὶ παχείας ψιάθου καὶ νὰ σκεπάζωμαι μὲ μαλακὴν σινδόνα ἐκ μεταξῆς!

Τὸ τοιοῦτον παρὰπρονον, ὅπερ ἀνέπεμπε πρὸς τὸν Θεὸν, ἀγγελὸς τις τὸ ἀπεδέχθη καὶ «Γεννηθήτω σοι κατὰ τὸ βῆμά σου», εἶπε πρὸς αὐτόν.

Καὶ παραχρῆμα ὁ πτωχὸς ἐγένετο πλούσιος, ἀναπαυόμενος ἐπὶ παχείας ψιάθου καὶ σκεπάζομενος μὲ μαλακὴν μεταξωτὴν σινδόνα.

Ἡμέραν δὲ τινα διήρχετο ὁ αὐτοκράτωρ καὶ προεπορεύοντο αὐτοῦ πεζοὶ καὶ ἑφιπποὶ στρατιῶται· εἶπετο δὲ μεγαλοπρεπῆς καὶ πομπώδης ἀκολουθία ἰππέων, διάφορα δὲ ἐπίσημα πρόσωπα περιεκύκλουν αὐτὸν, κρατοῦντα ὑψηλὰ καὶ ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μέγα ἀλεξήλιον ἀπαστράπτον ἐκ τοῦ χρυσοῦ.

—Τί μὲ χρησιμεύει νὰ ἦμαι πλούσιος, ὑπεψήθρισεν ὁ λιθοτόμος, ἀφοῦ δὲν ἔχω καὶ ἐγὼ τὸ δικαίωμα νὰ ἐξέρχωμαι ἐν συνοδίᾳ καὶ νὰ προφυλάττω τὴν κεφαλὴν μου ὑπὸ χρυσοῦν ἀλεξήλιον; Διατί νὰ μὴ ἦμαι αὐτοκράτωρ;

«Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου», εἶπεν ὁ Ἄγγελος.

Καὶ τῶντι ἐγένετο αὐτοκράτωρ, συνωδύετο ὑπὸ πολυαριθμοῦ φρουρᾶς ἰππέων προπορευομένων καὶ ἀκολουθούντων, τέσσαρα δὲ ἐπιφανῆ πρόσωπα λαμπροστόλιστα ἐβάσταζον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του μέγα ἀλεξήλιον, ὅπερ ἐξήστραπτεν ἐκ τοῦ χρυσοῦ.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος διὰ τῶν καυστικῶν αὐτοῦ ἀκτίνων ἐθέρμαινε καὶ καταξήραινεν τὰς πεδιάδας καὶ τὰς πλατείας, οἱ δρόμοι ἦσαν πλήρεις κοινορτοῦ, καὶ τὸ ἀνταύγασμα κατεπένοι τοὺς ὀφθαλμούς.

—Α, ἄ! Μέγα τῆ ἀληθείᾳ εὐτύχημα νὰ ἦναι τις αὐτοκράτωρ, καὶ ἡ μὲν θερμότης τῆς ἡμέρας νὰ τὸν καταβάλλῃ, ὁ δὲ ἥλιος νὰ ἀσκῆ ἐπ' αὐτοῦ ὄλην του τὴν δύναμιν! Ἄν ἦμην καὶ ἐγὼ ἥλιος, τότε βέβαια ἤθελα εἶμαι εὐτυχῆς!

«Ἴδού! εἶσαι τώρα νύχαριστῆμένος;» ἠρώτησεν ὁ Ἄγγελος, ἀφοῦ μετεμόρφωσεν αὐτὸν εἰς ἥλιον, ὁ ὁποῖος διέσπειρε τὰς ἀκτίνάς του ἄνω καὶ κάτω, δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, πανταχοῦ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν περὶ αὐτόν. Καὶ ἕκαστε τὰ δένδρα καὶ τὰ χόρτα τῆς γῆς, καὶ τὰ πρόσωπα τῶν βασιλέων καὶ τῶν πριγκίπων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄλλ' ἤδη μικρὰ τὴν νεφέλην παρενέθη μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς καὶ ἐσκίαζε τὰς ἀκτίνάς του ἐμποδίζουσα αὐτὰς νὰ κατέρχωνται ἐπὶ τῆς γῆς.

—Αἴ, αἴ! Αὐτὸ δὲ εἶναι νοστιμώτατον! ἀνεφώνησεν ὁ ἐξ ὕλοτόμου γενόμενος ἥλιος· μίαν μικρὰ νεφέλη εἶναι λοιπὸν ἰκανὴ νὰ ἀνθίσταται εἰς τὴν δύναμιν μου! Τότε θὰ ἦτο προτιμώτερον νὰ ἦναι τις νεφέλη!

«Εἰσπικούσθη καὶ ἡ εὐχὴ σου αὕτη», εἶπεν ὁ Ἄγγελος.

Καὶ παρευθὺς ἤρξατο ἡ μεταμόρφωσις καὶ ἡ νέα νεφέλη ὑπερπράνω παρενέθητο ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου, καὶ ἐτέρπετο παρεμποδίζουσα ἐπὶ τοσοῦτον τὰς ἠλιακὰς ἀκτίνας, ὥστε ἔβλεπε τὴν γῆν ἀναπρασινίζουσαν ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς.

Μετ' ὀλίγον ἡ νεφέλη ἤρξατο νὰ ῥίπτῃ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ πεδιάδων παχείας σταγόνας βροχῆς καὶ ὄμβρους καὶ ὑετοῦς καὶ σίφωνας,

ὡς οἱ χεῖμαρροι ὑπερεξεχείλιζον καὶ οἱ ποταμοὶ καταπλημμυρήσαντες ἐξηφάνιζον τὰς πεδιάδας. Τίποτε πλέον δὲν ἀνθίστατο εἰς τὴν ὄρμην τῆς πλημμύρας. Εἰς μόνος ἀκίνητος βράχος ὑψοῦτο περιφρονῶν αὐτήν.

Μάτην τὰ βροχθούντα ὕδατα ἔτυπτον αὐτὸν μανιωδῶς. Ὁ βράχος ἔμενεν ἀκίνητος καὶ τὰ ἀφρίζοντα κύματα συνετρίβοντο πρὸ τῶν ποδῶν του.

—Εἰς βράχος λοιπὸν μοὶ δίδει τὸν νόμον! εἶπεν ἡ νεφέλη· ἤθελα ὑπερεπιθυμήσει νὰ ἦμην εἰς τὴν θέσιν του!

—«Καὶ τοῦτο γεννηθήτω σοι», εἶπεν ὁ Ἄγγελος.

Καὶ ἰδοὺ ἡ νεφέλη μετεμορφώθη εἰς βράχον κρημνώδη, ἀμετακίνητον, ἀναίσθητον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων καὶ ἀδιάφορον εἰς τοὺς χεῖμαρρους τῆς βροχῆς καὶ τὰς ἐφόδους τῶν θορυβούντων κυμάτων.

Ἄλλ' αἴφνης διακρίνει πλησίον του ἀνθρώπον πτωχὸν τὴν παράστασιν, ἡμίγυμνον, καὶ ὀπλισμένον διὰ σκαπάνης καὶ σφύρας, ὅστις διὰ πολλῶν κτύπων, χάρις εἰς τὰ ἐργαλεία του, ἀποκόπτει ἀπ' αὐτοῦ ὀγκώδη τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἀκολουθῶς ἤρχισε νὰ πελεκᾷ.

—Τί εἶναι τοῦτο; ἀνεβόησεν ὁ βράχος. Εἰς ἀνθρώπος λοιπὸν θὰ ἔχη τὴν δύναμιν νὰ ἀποσπᾷ τεμάχια λίθων ἐκ τῶν κόλπων μου; Ἢ ἡμῖν λοιπὸν ἀσθενέστερος αὐτοῦ; Τότε ἀπολύτως πρέπει νὰ μεταμορφωθῶ εἰς ἀνθρώπον ὁμοῖον αὐτῷ!

«Νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου», εἶπεν ὁ Ἄγγελος.

Καὶ ἐγένετο πάλιν ὁ πλούσιος, ὁ βασιλεὺς, ὁ ἥλιος, ἡ νεφέλη, ὁ βράχος ὅ,τι πρότερον ἦτο, πτωχὸς λιθοτόμος, ἀπλοῦς ἐργάτης τῶν λατομείων. Ἡ ἐργασία του ἦτο τραχεῖα, εἰργάζετο πολὺ καὶ ἐκέρδιζεν ὀλίγον, ἀλλ' ἔκτοτε ἦτο εὐχαριστῆμένος ἐκ τῆς τύχης του.

ΛΥΣΙΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΙΩΝ

Οὐ φροντίς Ἴπποκλείδῃ.

Κλεισθένης ὁ Ἀριστωνόμου τοῦ Μύρωνος, ἄρξας τῆς Σικυῶνος μετὰ τοῦ 600 καὶ 560 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, ἠθέλησε, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του Ἀγαρίστην εἰς τὸν ἄριστον τῶν Ἑλλήνων καὶ τελουμένων Ὀλυμπίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐνίκησε τεθρίππῳ, προσκήρυξεν, ὅτι ὅστις Ἑλλήνων νομίζει ἑαυτὸν ἀξίον νὰ γίνῃ γαμβρὸς τοῦ Κλεισθέτους, ἄς ἔλθῃ ἐντὸς ἐξήκοντα ἡμερῶν, ἢ καὶ πρότερον, εἰς Σικυῶνα, διότι ὁ γάμος θέλει κυρωθῆ ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρχαμένου ἡμέρας. Ὅθεν συνέβησαν εἰς Σικυῶνα ἀπανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος μνηστῆρες ὅσοι ἐμεγαλοφρόνουν, εἴτε διὰ τὰς ἰδίας, εἴτε διὰ τὰς τῶν πατέρων ἀρετὰς καὶ

ΧΑΡΤΗΣ ΕΞ ΑΜΙΑΝΤΟΥ

ἐκ μὲν τῆς Ἰταλίας ἦλθεν ὁ τρυφηλότερος τῶν Ἑλλήνων, ὁ Συβαρίτης Σμινδυρίδης ὁ Ἴπποκράτους, ἐξ Αἰτωλίας δὲ Μάλης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Τιτόρμου, τοῦ βωμκλεωτέρου ἅμα καὶ ἀγριωτέρου τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς ἀφελούς Ἀρκαδίας κατῆλθον Ἀμίαντος ὁ Λυκούργου καὶ Λαφάνης ὁ Εὐρορίωνος· ἐκ Θεσσαλίας δὲ ὁ ἐκ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῶν Σκοπαδῶν οἴκου Διακτορίδης ὁ Κραντώνιος· ἦλθον πρὸς τούτους ἐξ Ἀθηνῶν δύο ὀνομαστοὶ εὐπατρίδαι, Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμαίωνος, καὶ ὁ ἐπὶ πλούτῳ καὶ κάλλει ὑπερέχων πάντας τοὺς Ἀθηναίους Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου· ἐξ Ἀργούς, Λεωκῆδης ὁ Φεῖδωνος· ἐξ Ἐρετρίας τῆς ἐν Εὐβοίᾳ, ὁ Λυσανίας· ἐκ Μολοσσῶν, ὁ Ἀλκων· ἐξ Ἐπιδάμου, ὁ Ἀμφίμηστος Ἐπισρόφου, καὶ πάλιν ἐξ Ἰταλίας ὁ Σιρίτης Δάμασος Ἀμύριος. Ἐν ὅλοις δώδεκα. Προσελθόντες δὲ, καθ' ὅσον χρόνον ἔμενεν παρ' αὐτῶν, διετέλεσεν ὁ Κλεισθένης φιλοξενῶν μεγαλοπρεπῶς καὶ παρατηρῶν τὸν χαρακτῆρα, τὴν ἀνατροφὴν, τὸν τρόπον ἐκάστου· ἰδίως δὲ ἤρρεσκον αὐτῷ οἱ ἐξ Ἀθηνῶν μνηστῆρες, καὶ ἐκ τούτων πάλιν περισσύτερον Ἴπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, διὰ τε τὴν προσωπικὴν ἀξίαν, καὶ ὡς συγγενὴς τοῦ μεγάλου οἴκου τῶν ἐν Κορίνθῳ Κυψελιδῶν. Τελευταῖον ἐφθασεν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἐμελλε νὰ τελεσθῆ τὸ συμπόσιον τοῦ γάμου καὶ νὰ ἀποφανθῆ ὁ Κλεισθένης τίνα προκρίνει τῶν μνηστῆρων. Τὴν ἡμέραν ταύτην, θύσας βοῦς ἑκατὸν, προσεκάλεσεν εἰς κοινὴν εὐωχίαν αὐτοὺς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ πάντας τοὺς Σικυωνίους· μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξηκολούθησεν ὁ πότος· μετὰ δὲ διαλεγόμενων, συζητήσεως γενομένης καὶ περὶ μουσικῆς, ὁ Ἴπποκλείδης παρήγγειλε τὸν αὐλητὴν νὰ αὐλήσῃ εἶδος ὀρχήσεως, τὴν λεγομένην ἐμμέλειαν, καὶ ἤρχισε νὰ χορεύῃ θέλων νὰ ἐπιδείξῃ τὴν περὶ τοῦτο ἐπιτηδεύτητα. Τοῦτο ἤδη δυσπρόστητος ὁ Κλεισθένης· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ Ἴπποκλείδης διέταξε νὰ φέρωσι τράπεζαν, καὶ ἀναβάς ἐπ' αὐτῆς, πρῶτον μὲν ἐχόρευσε λακωνικούς τινας χορούς, ἔπειτα ἄλλους ἄττικούς, καὶ τελευταῖον, στήριξας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἀνασκήσας τοὺς πόδας, ἤρχισε νὰ χειρονομῆ διὰ τῶν σκελῶν. Καὶ μέχρι μὲν τινὸς ὁ Κλεισθένης, καὶ τοὶ ἀποστραφεῖς τὸν νέον διὰ τὴν ἀναίδειαν καὶ ἀποφασίνας ὅτι δὲν θέλει βεβαίως προτιμῆσαι αὐτὸν ὡς γαμβρὸν, κατεῖχεν ἑαυτὸν, μὴ θέλων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀηδίαν· ὅταν ὅμως εἶδεν αὐτὸν χειρονομῆσαντα διὰ τῶν σκελῶν, ἐξέσπασε, καὶ, ὡς παῖς Τισάνδρου, εἶπεν, ἀπορχήσά γε μὴν τὸν γάμον, δηλαδὴ μετὰ τὸν χορὸν σου αὐτὸν ἔχασες τὴν νόμφν· ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ἀπεκρίθη ἀμέσως, οὐ φροντίς Ἴπποκλείδῃ, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε λέγεται ὡς παροιμία, σημαίνον, ἀδιάφορον τοῦτο διὰ τὸν Ἴπποκλείδην.¹

1. Ἰστορ. τῶν Ἑλλ. ἔθν. σελ. Κ. Παπαδημητρίου.

Γινώσκουσιν, ὡς πιστεύομεν, οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ὅτι ὑπάρχει ὀρυκτὴ τις οὐσία, σύνθεμα χαλικοῦ μαγνησίου, κεκτημένη τὴν ιδιότητα τοῦ μὴ τήκεσθαι ἐν τῷ πυρὶ ἢ οὐσία αὕτη εἶναι ὁ ἀμίαντος ἢ ἀσβεστος· διότι ἀμφοτέρω τὰ ὀνόματα ταῦτα ἔδωκε τῇ ὕλῃ ταύτῃ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλήνες κατάρθωσαν νὰ κατασκευάζωσι νήματα ἐξ ἀμιάντου καὶ ὑφάσματα, ἅτινα ῥιπτόμενα εἰς τὸ πῦρ, ἐκαθαρίζοντο, ἀλλὰ δὲν ἀπηνθρακούντο. Ὁ Πλούταρχος μέμνηται χειρομάκτρων, δικτύων καὶ κεκροφάλων ἐξ ἀμιάντου· ἀλλὰ δὲν φαίνεται ὅτι ἐνδύματα κατασκευάζοντο ἐκ τῆς ὕλης ταύτης, ἔνεκα τῆς σκληρότητος αὐτῆς, ὁ δὲ Πλίνιος ἀναφέρει περὶ τῶν ἐξ ἀμιάντου ὑφασμάτων ὡς περὶ σπανίου καὶ πολυτιμωτάτου πράγματος, μᾶλλον πρὸς περιέργειαν κατασκευαζομένου. Οὐχ ἦττον ἐξ ἀμιάντου κατασκευάζοντο θρυαλλίδες ἢ ἐλλύχια (φτύλια), αἵτινες δὲν ἐτήκοντο· ἐξ ἀμιάντου δὲ, ὡς φαίνεται, ἦν καὶ ἡ νυχθημερὸν ἐν τῷ ναφῷ τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθήναις καιομένη θρυαλλίς, καὶ ἕτεραί τις, ἦτις εὐρέθη ἐτι προσπλωμένη ἐπὶ τινος λυχνίας ἐν τάφῳ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Βούλτσι. Κυρίως ὅμως δι' ὑφάσματος ἐξ ἀμιάντου περιεκάλυπτον οἱ ἀρχαῖοι τὰ λείψανα τῶν νεκρῶν, οὗς παρέδιδον τῷ πυρὶ, ὅπως κατορθῶσι νὰ συλλέγωσι πᾶσαν τὴν τέφραν τοῦ καιομένου σώματος, χωρὶς αὕτη ν' ἀναμίγνυται ταῖς ἄλλαις ὕλαις, αἵτινες ἀπετέλουν τὴν πυρὰν καὶ ἀπηνθρακούντο. Τοιοῦτόν τι σάβανον ἀνευρέθη ἐν τάφῳ, τῷ ἔτει 1663, ἐν τῷ παρὰ τὴν Νεάπολιν Πουτέλῳ, καὶ ἕτερον τῷ ἔτει 1702 εἰς μιλίου ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ὅπερ περιεῖχεν ἔτι κρανίον καὶ ὁστὰ ἀποτιτανωμένα. Τὸ σάβανον τοῦτο διατηρεῖται ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Βατικανοῦ, ἕτερον δὲ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως. Οἱ νεώτεροι μέχρις ἐσχάτων δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ ἐξεύρωσι τὸν τρόπον τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἀμιάντου· πρὸ τινος ὅμως ἡ δυσχέρεια αὕτη κατενικήθη, μετὰ πολλὰς δὲ δοκιμὰς καὶ δαπάνας, ἐξευρέθη ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς, οὐ μόνον νήματος λεπτοτάτου, ἐπομένως καὶ ὑφασμάτων, ἀλλὰ καὶ χάρτου ἐξ ἀμιάντου. Ἐκθεσις τῶν προϊόντων τῆς νέας ταύτης βιομηχανίας ἐγένετο ἐν Ῥώμῃ, τὴν λήξαντα μῆνα Ἀπρίλιον. Τὰ πειράματα τοῦ ἀμιάντου χάρτου ὑπῆρξαν θαυμάσια. Ἐπὶ πυρᾶς ἐτέθησαν δύο ἰσομεγέθη καὶ καθ' ὅλα ὅμοια κιβώτια ἐκ χάρτου, ἀλλὰ τὸ μὲν κατασκευασμένον ἐκ κοινοῦ χάρτου καὶ πλήρες φύλλων κοινοῦ χάρτου, τὸ δὲ ἐξ ἀμιάντου χάρτου καὶ πλήρες ἐπίσης χαρτίων· μετὰ λεπτῶν πέντε τὴν παρέλευσιν, τὸ μὲν ἐκ κοινοῦ χάρτου κιβώτιον ἐφλέγετο καὶ ἀπηνθρακούτο μεθ' ὅλων τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ, τὸ δὲ ἐξ ἀμιάντου ἔμενεν ἀθικτον, ὡς καὶ τὰ χαρτῖα, ἅτινα περιέκλειε. Νομίζομεν, ὅτι

κιβώτια ἢ θήκας τοιαύτας καὶ χάρτην πρέπει νὰ προμηθευθῶσι πάντα τὰ δημόσια γραφεῖα, πρὸ πάντων δὲ οἱ συμβολαιογράφοι, ὅπως ἐν αὐτοῖς ἀποθεῖται τὰ οὐσιώδη καὶ πολύτιμα ἔγγραφα, ἢ ἐπὶ τοιοῦτου γράφωσι τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα. Ὁ χάρτης οὗτος ἄλλως τε δὲν τιμᾶται καὶ ἀντι πολλῶν, ἀλλὰ μόνον ἀντι τεσσάρων φράγκων τὸ χιλιόγραμμον, κατασκευάζεται δ' ἐν Τίβολι τῆς Ἰταλίας. Ἐν Ἰταλίᾳ κείνται τὰ κύρια ἀμμαντορυχεῖα, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς Ἀλπεσι καὶ ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἀόστης. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐξήγαγον ἀμμαντον ἐκ τῆς Καρύστου, πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τοῦ ὄρους τῆς Ὀχης, ὡς ὁ Στράβων ἀναφέρει. Ὁ Πλούταρχος γράφει, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ τὰ ἀμμαντορυχεῖα τῆς Καρύστου ἦσαν ἐξηντλημένα, ἀλλὰ νεώτεροι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα περιηγηταί, καὶ μάλιστα ὁ Τουρνεφόρ, θεβαιούσιν ὅτι ἀνεῦρον φλέβας ἀμμαντου. Νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ γίνωσιν ἔρευναί ἐν Καρύστῳ, ἐπικερδῆς δὲ λίαν ἔσεται ἡ ἐξόρυξις τοῦ ἀμμαντου, ἐάν, ὡς πιθανώτατον, ἢ βιομηχανικῆ χρῆσις αὐτοῦ γενικευθῇ. Ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπίσης, κατὰ τὸν Πλίνιον, ἐν Κύρῳ, κατὰ τὸν Διοσκορίδην, ἐν Κορικῇ, ἐν τοῖς Πυρρήναιοις καὶ ἐν Ἰνδίκαις μνημονεύονται ἀμμαντορυχεῖα. Νομίζομεν ἐντεῦθεν, ὅτι δὲν εἶναι λίαν ἀκριβεῖς αἱ εἰδήσεις τῶν ἰταλικῶν ἐφημερίδων, θεβαιουσῶν, ὅτι τὸ μονοπωλεῖον τῆς ἐξαγωγῆς ἀμμαντου ἐκτείνεται ἢ Ἰταλία μόνη.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΛΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

27.—Διότι οἱ διαπυροὶ ἀνθρώποι καίουσιν ζωηρότερον ὅταν φυσῶμεν ἐπ' αὐτῶν;

Διότι ἐξακοντίζομεν συγχρόνως μὲ τὸν ἀέρα καὶ περισσότερον ὀξυγόνον, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον συντελεῖ εἰς τὴν καύσιν. Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ εἶναι κυρίως μίγμα δύο ἀερίων, τοῦ ἀζώτου καὶ τοῦ ὀξυγόνου. Τὸ ἀζωτον οὐδόλως εἰς τὴν καύσιν συντελεῖ, τοῦναντίον μετριάζει τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὀξυγόνου, ὅπως τὸ ὕδωρ τὸ ὁποῖον χύνομεν ἐντὸς τοῦ οἴνου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Μάρτυς ἀποθανῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας εἶνε ἄρα ἀνώτερος τοῦ μάρτυρος τῆς ἀληθείας; ὁ δὲ Κάτων θυσιαζόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ῥώμης ἦτο ἄρα ἡρωϊκώτερος τοῦ Σωσιπάρτου, ἐψηθέντος ἐντὸς χαλκίνου ταύρου, ἵνα ἀνγγεῖλῃ τοῖς ἀνθρώποις ὅτι εἶνε ἀδελφοί, ὅτι ὀφείλουσι δι' ἀμοιβαίας ἀγάπης νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους καὶ ν' ἀνυψῶνται μέχρι τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀρετῆς; (Σατωβριάν.)

* * Ὁ λογιμονῶν τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ἡλικίας του, ἐκουσίως παραιτεῖται ὄλων τῶν ἀ-

ξιώσεων, εἰς ἃς εἶχε δικαίωμα ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας ταύτης. (Zschokke.)

* * Προσπαθῶν νὰ καλύψῃ ἐν σφάλμα διὰ ψεύδους εἶνε τὸ αὐτὸ, ὡσεὶ ἀνεπλήρους μίαν κηλῖδα δι' ὀπῆς. (Petit-Senn.)

* * Ἡ τιμὴ τοῦ μὲν πτωχοῦ εἶνε ἐν τῇ καρδίᾳ του, τοῦ δὲ πλουσιοῦ ἐν τῷ ταμείῳ του.

* * Ἡ ἐπιστήμη ἄνευ τῆς εὐφυΐας εἶνε βαρεῖα ἀτμάμαξα ἄνευ ἀτμοῦ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Συμβουλαὶ διὰ τὸν ἐνοικιάσοντα οἰκίαν.

Προτιθέμενος νὰ ἐνοικιάσῃ οἰκίαν, πρόσσεξον μὴ τὸ ἐνοίκιον ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις σου. Μὴ λησμονῆς, ὅτι τὸ ἐνοίκιον πρέπει νὰ πληρώνηται τακτικῶς, καθότι οὐδεμίαν ἐπιτρέπει ἀναβολὴν ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἔχει περισσότερὰν ἰσχὺν ἐναντίον σου καὶ ἐπὶ τῆς περιουσίας σου ἢ ἄλλος οἰοσδήποτε δανειστής.

Ἄμα ὀρίσῃς τὸ ποσὸν ὕπερ τὰ μέσα σου σοῦ ἐπιτρέπουσι νὰ δώσῃς πρὸς ἐνοικιάσιν τῆς κατοικίας σου, φρόντισον νὰ ἐκλέξῃς τὴν καλλιτέραν οἰκίαν ἢν δύνασαι νὰ εὕρῃς διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν δὲ ταύτην πρόσσεξον ἰδίως εἰς τὰ ἀκόλουθα:

Ἡ θέσις τῆς οἰκίας πρέπει νὰ ἦναι ὑγιεινὴ καὶ ἐπομένως ὀφείλεις ν' ἀποφύγῃς οἰκίαν κειμένην πλησίον ἐργοστασίου μολύνοντος τὸν ἀέρα διὰ τῶν βλαβερῶν αὐτοῦ ἀναθυμιάσεων, ἢ εἰς ὑγρὰν θέσιν πλησίον ποταμοῦ ἢ δεξαμενῆς, ἢ ἐγγὺς τοῦ ἐργοστασίου τοῦ φωταερίου κλ. Ὄφείλεις ὡσαύτως νὰ ἐξετάσῃς περὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῶν ὑδάτων, καὶ νὰ ἐπισκεφθῇς μετὰ προσοχῆς τοὺς ὀχετοὺς τῆς οἰκίας. Τὰ ὕδατα οἰκίας εὐρισκομένης ἐπὶ ὁδοῦ κατωφεροῦς διοχετεύονται πάντοτε κάλλιον πάσης ἄλλης. Σπουδαιότατον ὡσαύτως διὰ τὴν ὑγίειαν τῶν ἐνοικούντων εἶναι τὸ μέτωπον τῆς οἰκίας νὰ εὕρισκται πρὸς μεσημβριαν καὶ οὐχὶ πρὸς βορρᾶν.

Ὄφείλεις ἐπίσης νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου σὲ καλοῦσι καθημερινῶς αἱ ἀσχολίαι σου, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, τοῦ ταχυδρομείου, τοῦ φαρμακείου κτλ.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς οἰκίας, ἐξέτασον λεπτομερῶς τὴν κατάστασιν αὐτῆς, παρατήρησον ἂν οἱ ὄβλοι τῶν παραθύρων ἦναι σῶοι, ἂν αἱ καπνοδόχοι ἦναι καθαρισμένοι καὶ δὲν καπνίζουσι, ἂν τὰ κλειθρα καὶ οἱ σύρται τῶν παραθύρων ἔχουσι καλῶς, καὶ ἂν τὰ κλειδιά ἦναι εἰς τὰς θέσεις των. Ἐξέτασον ἂν ὁ ἐνοικιάζων ἦναι ὁ ἰδιοκτήτης ἢ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, καὶ μὴ ὑπογράφῃς τὸ συμβόλαιον πρὶν ὁ ἰδιοκτήτης ἐκτελέσῃ πάσας τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ καὶ μείνῃς κατὰ πάντα εὐχαριστημένος.